

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Методичні рекомендації до вивчення дисципліни
для студентів спеціальності 242 «Туризм і рекреація»
за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

Електронний ресурс

УДК 338.487: 659.1(075.8)
Б 94

Рецензенти:

В. П Третяк – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри управління та адміністрування Навчально-наукового інституту «Каразінська школа бізнесу» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;
Л. Ю. Євсєєва – головний бухгалтер ТОВ «Конд-Класс».

*Затверджено до розміщення в мережі Інтернет рішенням Науково-методичної ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 11 від 27 вересня 2024 року)*

Б 94 **Бухгалтерський** облік туристичної діяльності : методичні рекомендації до вивчення дисципліни для студентів спеціальності 242 «Туризм і рекреація» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти / уклад. О. В. Євтушенко. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. – (PDF 108 с.)

Видання містить програму навчальної дисципліни, методичні матеріали до практичних занять, організаційно-методичні рекомендації до самостійної роботи студентів та проведення контролю знань, теоретичні питання для підготовки до підсумкового контролю. Методичні рекомендації розроблені для студентів спеціальності 242 «Туризм і рекреація».

УДК 338.487: 659.1(075.8)

© Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, 2024
© Євтушенко О. В., уклад., 2024

ЗМІСТ

1. Загальні положення.....	4
2. Програма навчальної дисципліни	5
3. Матеріали до практичних занять та самостійної роботи здобувачів.....	9
4. Теоретичні питання для підготовки до підсумкового контролю	85
5. Розподіл балів, які отримують студенти та критерії оцінювання.....	87
6. Список рекомендованої літератури	92
7. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій	95

1. Загальні положення

«Бухгалтерський облік туристичної діяльності» є обов'язковою освітньою компонентною у підготовці бакалаврів за спеціальності 242 «Туризм і рекреація». Вивчення дисципліни передбачає попереднє засвоєння кредитів з таких дисциплін, як: «Математика для економістів», «Економіка України», «Економічна теорія», «Економіка туристичного підприємства».

Метою вивчення навчальної дисципліни «Бухгалтерський облік туристичної діяльності» полягає в опанування здобувачами теоретичних основ бухгалтерського обліку в діяльності підприємств туристичного бізнесу та набуття практичних навичок документального оформлення господарських операцій, ведення облікових регістрів, складання фінансової звітності, грамотного оволодіння обліковою інформацією для прийняття управлінських рішень.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Бухгалтерський облік туристичної діяльності» є вивчення методів раціональної організації та ведення бухгалтерського обліку на підприємствах туристичного бізнесу на підставі використання прогресивних форм і національних стандартів; набуття навичок опрацювання і використання облікової інформації в управлінні.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач:

знати:

- сутність, види, функції та значення бухгалтерського обліку в системі управління туристичним підприємством;
- методологічні аспекти (принципи, об'єкти, предмет, метод) бухгалтерського обліку;
- систему сучасного нормативного регулювання бухгалтерського обліку в туристичній діяльності;
- основні принципи організації обліку в туристичній діяльності;
- порядок документального оформлення формування та реалізації туристичного продукту та послуг;
- методику обліку основної діяльності туристичних операторів і туристичних агентів;

вміти:

- користуватись кодифікованим законодавством, законами, стандартами та інструктивними документами, що регулюють облік туристичної діяльності;
- організовувати облік на підприємствах туристичного бізнесу;
- виконувати необхідні розрахунки, пов'язані з обліковими операціями;
- заповнювати регістри обліку, складати зведені та підсумкові облікові регістри та форми звітності.

2. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Основи бухгалтерського обліку

Тема 1. Сутність і значення бухгалтерського обліку як основи підприємницької діяльності, його предмет і метод

Сутність бухгалтерського обліку. Поняття господарського обліку. Бухгалтерський облік, ціль, функції та основні принципи. Облікові вимірники, що застосовуються в обліку. Предмет і метод бухгалтерського обліку.

Тема 2. Бухгалтерський баланс

Бухгалтерський баланс, його зміст і побудова. Зміст статей балансу за П(С)БО 2 «Баланс». Терміни, що використовуються в П(С)БО2 «Баланс». Характеристика статей балансу. Вплив господарських операцій на зміни у балансі. Типи змін. Значення бухгалтерського балансу.

Тема 3. Система рахунків бухгалтерського обліку та подвійний запис

Рахунки бухгалтерського обліку, їх побудова, форма. Активні і пасивні рахунки, їх характерні риси побудови. Сутність подвійного запису. Синтетичні і аналітичні рахунки, їх взаємозв'язок. Оборотні відомості.

Тема 4. План рахунків бухгалтерського обліку

План рахунків бухгалтерського обліку. Класифікація бухгалтерських рахунків. Класифікація рахунків за економічним змістом. Класифікація рахунків за призначенням і структурою

Тема 5. Первинне спостереження, документація та інвентаризація

Загальні поняття про первинне спостереження й облікові документи за Законом «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Бухгалтерські документи, їх роль та значення. Класифікація документів. Вимоги до змісту, структури й оформлення документів. Зберігання документів. Виправлення помилок у документах. Організація документо-обігу. Поняття оцінки об'єктів бухгалтерського обліку. Види оцінок та їх визначення. Вибір методики оцінки. Калькуляція та її значення у формуванні собівартості і ціни об'єктів обліку. Інвентаризація та її значення в контролі за власністю. Облікові реєстри. Поняття та роль облікових реєстрів. Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» про облікові реєстри. Правила ведення облікових реєстрів. Способи виправлення помилок в облікових реєстрах.

Розділ 2. Бухгалтерський облік на туристичних підприємствах

Тема 6. Облік необоротних активів

Економічний зміст та класифікація необоротних активів. Облік руху основних засобів. Аналітичний і синтетичний облік основних засобів. Облік амортизації

Тема 7. Облік виробництва і надання готельних послуг

Витрати, що формують готельні послуги, їх структура. Визнання витрат. Класифікація витрат і їх вплив на організацію бухгалтерського обліку. Прямі витрати готелів. Загальновиробничі витрати і їх розподіл. Система рахунків на виробництво готельних послуг. Організація аналітичного обліку витрат на виробництво. Методи обліку витрат на виробництво і калькулювання собівартості готельних послуг. Облік витрат за статтями калькуляції в готелях (облік витрат по сертифікації та ліцензуванню, облік інших витрат). Облік витрат допоміжних підрозділів готелю. Облік собівартості виробництва і надання готельних послуг. Облік адміністративних витрат, витрат на збут і інших витрат операційної діяльності. Облік фінансових і інших витрат.

Тема 8. Облік діяльності ресторанів і кафе як підрозділів готельного господарства

Поняття і форми організації діяльності ресторанів і кафе готелів. Визначення та визнання запасів за П(С)БО 9 «Запаси», їх значення в діяльності ресторанів і кафе. Оцінка запасів. Класифікація запасів. Оцінка товарів і сировини та ціноутворення в ресторанах і кафе. Характеристика рахунка з обліку товарних запасів. Документальне оформлення та облік надходження продуктів, товарів і тари. Методи обліку витрат на виробництво власної продукції в ресторанах і кафе. Документальне оформлення вибуття і продажу власної продукції і купованих товарів за готівку та за безготівковим розрахунком. Документальне оформлення списання псування цінностей та іншого вибуття. Облік товарів і тари в місцях зберігання. Звітність матеріально відповідальних осіб (комірників, барменів, кухарів). Порядок складання, перевірки звітів матеріально-відповідальних осіб. Організація синтетичного та аналітичного обліку виробництва власної продукції та купованих товарів. Собівартість реалізованої продукції ресторанів і кафе. Інвентаризація товарів і тари на підприємствах. Порядок проведення та документальне оформлення інвентаризації товарно-матеріальних цінностей. Визначення результатів інвентаризації. Поняття та класифікація малоцінних і швидкозношуваних предметів, документування господарських операцій з їх руху та облік.

Тема 9. Облік грошових коштів, розрахунків

Порядок ведення касових операцій та їх документальне оформлення. Порядок ведення касової книги, перевірка та прийняття касового звіту в бухгалтерії. Облік касових операцій. Інвентаризація каси. Поняття і облік грошових коштів у дорозі та контроль за їх надходженням. Порядок відкриття рахунків в банках. Документальне оформлення операцій на поточному рахунку в банку. Виписки банку. Облік операцій на рахунках у банках. Характеристика основних форм безготівкових розрахунків. Визначення та визнання дебіторської заборгованості за П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість». Облік розрахунків з покупцями та замовниками й іншими дебіторами. Облік резервів сумнівних боргів. Порядок видачі коштів у підзвіт Відшкодування витрат на відрядження. Складання звіту про використання підзвітних сум й облік розрахунків з підзвітними особами. Розрахунки з відшкодування матеріальних збитків.

Тема 10. Облік власного капіталу

Сутність власного капіталу і його структура. Порядок формування і облік статутного капіталу. Облік пайового капіталу. Облік додаткового і інших видів капіталу. Облік нерозподіленого прибутку (непокритого збитку).

Тема 11. Облік зобов'язань

Облік зобов'язань. Визначення та визнання зобов'язань за П(С)БО 11 «Зобов'язання». Класифікація зобов'язань. Облік довгострокових зобов'язань. Облік поточних зобов'язань підприємств готельного господарства. Облік розрахунків з постачальниками і іншими кредиторами. Облік розрахунків з оплати праці працівників туристичних підприємств. Види та форми оплати праці. Документальне оформлення особового складу, робочого часу і виробітку. Документальне оформлення розрахунків з оплати праці. Види і порядок утримань із заробітної плати. Облік нарахувань до фондів соціального страхування.

Тема 12. Облік доходів та фінансових результатів підприємств готельно-ресторанного господарства

Основні принципи обліку доходів в підприємствах готельно-ресторанного господарства. Формування й облік доходів закладів готельного господарства. Основні вимоги до визнання, складу й оцінки доходів згідно з П(С)БО 15 «Дохід». Класифікація доходів. Доходи від діяльності готельного господарства та ресторанів і кафе. Документальне оформлення доходів від надання готельних послуг. Документальне оформлення доходів від реалізації продукції ресторанів і кафе. Документальне оформлення інших видів доходів від надання готельних послуг. Рахунки для обліку доходів. Поняття і порядок формування, фінансових результатів. Характеристика

рахунків з обліку фінансових результатів. Облік фінансових результатів. Порядок розподілу й використання прибутку.

Тема 13. Фінансова звітність та її основні показники

Фінансова звітність. Склад, призначення фінансової звітності та порядок її складання. Характеристика П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», П(С)БО 2 «Баланс», П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати», П(С)БО 20 «Консолідована фінансова звітність». Звіт про рух грошових коштів за П(С)БО 4 «Звіт про рух грошових коштів» і його значення. Звіт про власний капітал за П(С)БО 5 «Звіт про власний капітал». Використання показників фінансової звітності для прийняття управлінських рішень.

3. Матеріали до практичних занять та самостійної роботи студентів

Практичні заняття проводяться методом вирішення задач, групової роботи, індивідуальних робіт з подальшим обговоренням їх вирішення. Практичні заняття з дисципліни проводяться в формі активного навчання та націлені на закріплення та поглиблення теоретичних знань, отриманих на лекціях та в процесі самостійного вивчення спеціальної літератури та інформаційних джерел.

ЗАНЯТТЯ 1. Сутність і значення бухгалтерського обліку як основи підприємницької діяльності, його предмет і метод

Питання до розгляду:

1. Поняття господарського обліку, види обліку.
2. Вимірники, що застосовуються в обліку.
3. Мета, завдання, функції та принципи бухгалтерського обліку.
4. Елементи методу бухгалтерського обліку.
5. Предмет та об'єкти бухгалтерського обліку.

Дискусійні питання:

1. Який з видів обліку і чому можна вважати найбільш креативним (творчим): фінансовий, управлінський, податковий?
2. Який з видів обліку, на Вашу думку, є наймолодшим?
3. Поясніть місце стратегічного обліку в системі управління підприємством.

Ключові терміни: бухгалтерський облік, господарський облік, точність і об'єктивність, своєчасність обліку, фінансовий облік, принцип бухгалтерського обліку, натуральні вимірники, трудові вимірники, грошовий вимірник, предмет бухгалтерського обліку, суб'єкт бухгалтерського обліку, об'єкти бухгалтерського обліку, господарські засоби, джерела господарських засобів, господарські процеси, активи.

Методичні вказівки до вивчення питань теми

Господарський облік – це якісна характеристика і кількісне відображення майна підприємства, джерел його формування і господарських процесів. Види господарського обліку: оперативний; статистичний; бухгалтерський. Оперативний облік характеризується усною передачею інформації без складання документів. Ця інформація необхідна для щоденного прийняття управлінських рішень.

Статистичний облік вивчає масові явища і закономірності їх розвитку. Бухгалтерський облік – це система безперервного, взаємопов'язаного, суцільного та документально обґрунтованого відображення господарських засобів за складом і розміщенням та джерелами їх формування в грошовому, трудовому і натуральному вимірниках.

Правові основи регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності в нашій країні визначає Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996 – XIV.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» бухгалтерський облік і фінансова звітність в Україні ґрунтуються на таких принципах: обачність, повне висвітлення, автономність, послідовність, безперервність, нарахування та відповідність доходів і витрат, превалювання змісту над формою, історична (фактична) собівартість, єдиний грошовий вимірник, періодичність.

Для відображення господарських засобів і процесів, що здійснюються на підприємстві, їхніх кількісних і якісних характеристик, в обліку застосовують різні вимірники: натуральний, трудовий, грошовий.

Предмет бухгалтерського обліку в широкому розумінні – все те, що відображається в обліку, тобто господарська діяльність.

У вузькому розумінні предметом обліку виступають факти (дії, події) господарської діяльності, які трансформуються у своїй сукупності в певний стан і результати господарської діяльності.

Під об'єктом обліку розуміють конкретний засіб (майно), джерело його утворення та їх рух у процесі відтворення.

Завдання 1

Мета завдання: засвоїти облікову термінологію.

Необхідно: знайти відповідне визначення для кожного наведеного терміну. Матеріал для виконання завдання

Термін	Визначення
1. Бухгалтерський облік	А. Грошова одиниця України
2. Внутрішньогосподарський (управлінський) облік	Б. Фізичні або юридичні особи, які потребують інформації про діяльність підприємства
3. Користувачі фінансової звітності	В. Заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють в собі економічні вигоди
4. Валюта бухгалтерського обліку	Г. Система обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства тільки для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку	Д. Нормативно-правовий акт, затверджений Міністерством фінансів України, що визначає принципи та методи ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності
6. Принцип бухгалтерського обліку	Ж. Ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигод у майбутньому

Термін	Визначення
7. Зобов'язання	З. Частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань
8. Власний капітал	К. Процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень
9. Активи	Л. Правило, яким слід керуватися при вимірюванні, оцінці та реєстрації господарських операцій і при відображенні їх результатів у фінансовій звітності

Завдання 2

Здійснити порівняння фінансового та управлінського обліків за наведеними в таблиці характеристиками.

Таблиця

Порівняння фінансового та управлінського обліків

№ з/п	Порівняльні характеристики	Фінансовий	Управлінський
1.	Головні користувачі інформації		
2.	Використання вимірників		
3.	Відкритість даних		
4.	Ступінь достовірності даних		
5.	Періодичність складання звітів		
6.	Обов'язковість ведення		

Завдання 3

Покажіть на рисунку послідовність етапів господарського обліку, поясніть кожен етап

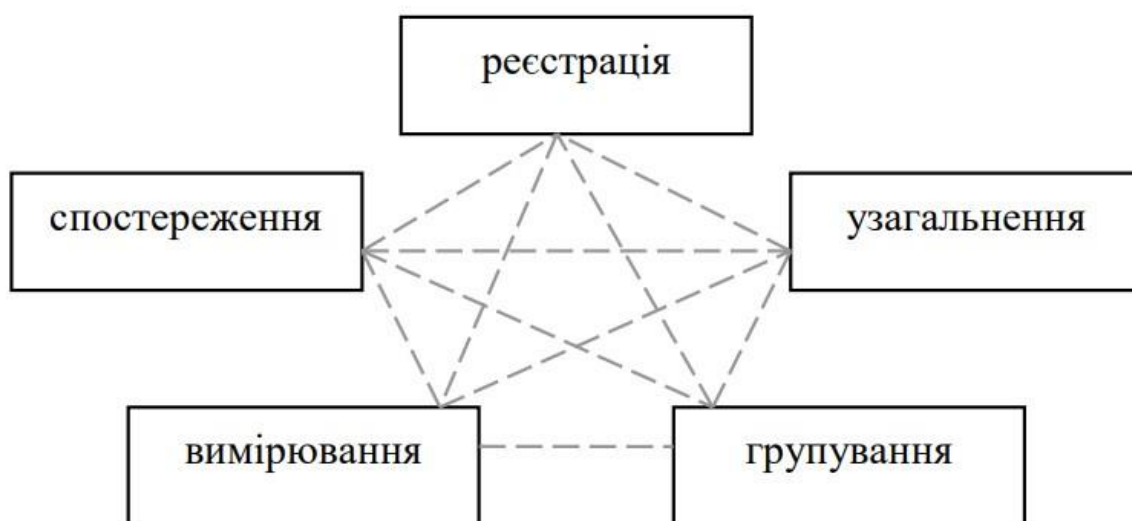

Рис. Етапи господарського обліку

Завдання 4

Встановити, які види вимірників застосовує туристичне підприємство «N» у своїй господарській діяльності:

- ✓ короткострокова позика банку – 5 000 грн,
- ✓ грошові кошти в касі – 200 грн;
- ✓ витрати на ремонт будівлі – 10 людино-днів;
- ✓ фарба біла для фарбування стін – 20 л;
- ✓ цвяхи – 7 кг;
- ✓ відпрацьований робітниками час – 60 людино-годин;
- ✓ паливо – 100 грн;
- ✓ паливо – 200 л;
- ✓ столи канцелярські – 15 шт.;
- ✓ матеріали – 7 000 грн,
- ✓ деревина – 80 м³.

Завдання 5

Визначити, які з перелічених користувачів інформації про діяльність підприємства «N» належать до зовнішніх, а які – до внутрішніх:

- постачальники сировини та матеріалів;
- робітники допоміжного виробництва;
- керівники структурних підрозділів підприємства;
- Державна фіскальна служба України;
- господарський суд;
- керівництво підприємства;
- внутрішні аудитори;
- покупці й замовники продукції базового підприємства;
- банківські менеджери;
- інвестори, які цікавляться діяльністю підприємства;
- керівники структурних підрозділів підприємства;
- Державна служба статистики України;
- робітники основного виробництва.

Далі згрупуйте зовнішніх користувачів за такими ознаками, таблиці.

Таблиця

Зовнішні користувачі інформації
про діяльність підприємства «N»

Користувачі		
1. З прямим фінансовим інтересом	2. З непрямым фінансовим інтересом	3. Без фінансового інтересу
.....		

Завдання 6

Пов'яжіть основні принципи бухгалтерського обліку, перераховані в таблиці, з їх характеристиками.

Таблиця

Принципи бухгалтерського обліку

№ з/п	Принцип	Характеристика
1.	Нарахування та відповідність доходів і витрат	А. Постійне (із року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики. Зміна облікової політики можлива лише у випадках, передбачених національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, і повинна бути обґрунтована та розкрита у фінансовій звітності.
2.	Превалювання сутності над формою	Б. Кожне підприємство розглядається як юридична особа, відокремлена від її власників, у зв'язку з чим особисте майно та зобов'язання власників не повинні відображатися у фінансовій звітності підприємства.
3.	Обачність	В. Можливість розподілу діяльності підприємства на певні періоди часу з метою складання фінансової звітності.
4.	Повне висвітлення	Г. Застосування в бухгалтерському обліку методів оцінки, які повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства
5.	Безперервність	Д. Операції обліковуються відповідно до їх сутності, а не лише виходячи з юридичної форми.
6.	Автономність	Е. Оцінка активів та зобов'язань підприємства здійснюється, виходячи з припущення, що його діяльність буде тривати далі.
7.	Історична (фактична) собівартість	Є. Для визначення фінансового результату звітного періоду необхідно порівняти доходи звітного періоду з витратами, що були здійснені для отримання цих доходів. При цьому доходи і витрати відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів.
8.	Єдиний грошовий вимірник	Ж. Фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки господарських операцій і подій, здатних вплинути на рішення, що приймаються на її основі.
9.	Послідовність	З. Пріоритетною є оцінка активів підприємства, виходячи з витрат на їх виробництво та придбання.
10.	Періодичність	И. Вимірювання та узагальнення всіх господарських операцій підприємства у його фінансовій звітності здійснюються в єдиній грошовій одиниці.

ЗАНЯТТЯ 2. Бухгалтерський баланс

Питання до розгляду:

1. Сутність бухгалтерської збалансованості.
2. Поняття та функції балансу.
3. Структура та основи побудови балансу.
4. Види балансу.
5. Типи змін в балансі.

Дискусійні питання:

1. Який формат балансу (вертикальний чи горизонтальний) є зручнішим у користуванні? Обґрунтуйте свою думку.
2. Поясніть належність доходів і витрат майбутніх періодів до активу і пасиву балансу.
3. Який з елементів методу бухгалтерського обліку, на Вашу думку, є первинним: баланс чи звітність?

Ключові терміни: баланс, стаття балансу, актив, пасив, розділ балансу, балансове рівняння, господарська операція, типи господарських операцій, валюта балансу.

Методичні вказівки до вивчення питань теми

Бухгалтерський баланс – це спосіб економічного узагальнення господарських засобів та джерел їх утворення на певну дату в грошовому вираженні. Баланс складається на останній день звітного періоду.

Балансове рівняння: $\text{Актив (А)} = \text{Пасив (П)}$

$\text{Актив} = \text{Власний капітал} + \text{Зобов'язання}$

$\text{Власний капітал} = \text{Актив} - \text{Зобов'язання}$

За формою баланс – це таблиця, одна сторона відображає склад та розміщення господарських засобів і називається активом, інша сторона відображає джерела утворення господарських засобів – пасив.

У бухгалтерському балансі всі господарські засоби підприємства та джерела їх утворення об'єднані в економічно однорідні групи, які називають статтями балансу.

Види бухгалтерського балансу: баланс-нетто, баланс-брутто, вступний баланс, поточний баланс, заключний (річний) баланс, об'єднувальний баланс, зведений баланс, розподільчий баланс, ліквідаційний баланс, консолідований баланс.

Існує чотири типи змін в балансі:

Перший тип операцій характеризується змінами тільки в активі балансу: одна стаття активу збільшується, а друга зменшується на однакову суму. Валюта балансу не змінюється (А+А-).

Другий тип операцій характеризується змінами тільки в пасиві балансу: одна стаття пасиву збільшується, а друга зменшується на однакову суму. Валюта балансу не змінюється (П+П-).

Третій тип операцій характеризується змінами в активі й пасиві балансу на одну й ту саму суму в бік збільшення. Валюта балансу збільшується (А+П+).

Четвертий тип операцій на балансі характеризується змінами в активі й пасиві балансу на одну й ту саму суму в бік зменшення. Валюта балансу зменшується (А-П-).

Приклад 1

Баланс туристичного підприємства «Світ турів» станом на 01.09.2028 р. (початковий баланс)

Актив	Сума, грн.	Пасив	Сума, грн.
Основні засоби	750 000	Статутний капітал	560 000
Матеріали	120 000	Прибуток	199 000
Незавершене виробництво	59 000	Резервний капітал	70 000
Рахунки в банках	120 000	Кредити банків	100 000
Каса	1 000	Постачальники	121 000
Баланс	1050000	Баланс	1050 000

Операція 1. Отримано в касу підприємства з його поточного рахунка готівку для виплати заробітної плати працівникам у сумі 60 000 грн.

Внаслідок цієї операції залишок грошових коштів у касі збільшиться на 60 000 грн і сума за статтею "Каса" становитиме 61 000 грн (1000 + 60 000). Водночас на поточному рахунку в банку кошти на 60 000 грн зменшаться і за статтею "Рахунки в банках" залишок становитиме 60 000 грн (120 000 - 60 000).

Відобразимо цю операцію на нашому початковому балансі, який після першої операції матиме такий вигляд:

Баланс (після першої операції)

Актив	Сума, грн	Пасив	Сума, грн
Баланс початковий	1050 000	Баланс початковий	1050 000
Каса	+60 000		
Рахунки в банках	-60 000		
Баланс кінцевий	1050 000	Баланс кінцевий	1050 000

Зміни відбулися тільки в активі балансу, тобто відбулося переміщення коштів, а загальна сума їх не змінилася, відповідно і підсумок

балансу залишився тим самим. Рівність підсумків активу і пасиву балансу не порушилася.

Це перший тип операцій, який спричиняє зміни тільки в активі балансу: одна стаття активу збільшується, а друга зменшується на однакову суму. Загальний підсумок балансу не змінюється.

Операція 2. За рішенням зборів засновників підприємства частку прибутку в сумі 80 000 грн розподілено на збільшення статутного капіталу. Внаслідок цієї операції відбулися зміни в джерелах засобів: сума нерозподіленого прибутку зменшилася на 80 000 грн, а статутний капітал при цьому збільшився на цю суму і становив 640 000 грн (560 000 + 80 000). Отже друга операція внесла зміни тільки у статті пасиву балансу: вона зумовила перегруповання в джерелах засобів, що не позначилося на загальному підсумку балансу. Рівність підсумків активу і пасиву балансу також не порушилася.

Відобразимо цю операцію на нашому початковому балансі, який після другої операції матиме такий вигляд:

Баланс (після другої операції)

Актив	Сума, грн.	Пасив	Сума, грн.
Баланс початковий	1 050 000	Баланс початковий	1 050 000
		Статутний капітал	+80 000
		Прибуток	-80 000
Баланс кінцевий	1 050 000	Баланс кінцевий	1 050 000

Це другий тип операцій, який спричиняє зміни тільки в пасиві балансу: одна стаття пасиву збільшується, а друга зменшується на однакову суму. Загальний підсумок балансу не змінюється.

Операція 3. Від постачальників надійшли й були оприбутковані товари на суму 50 000 грн.

Внаслідок третьої операції відбулося збільшення запасів товарів на складі підприємства на 50 000 грн. Відповідно тепер у балансі з'явилась нова стаття "Товари", у якій залишок на кінець місяця становитиме 50 000 грн. Одночасно відбулося збільшення заборгованості постачальникам за одержані товари на цю ж суму. Залишок за статтею "Постачальники" зросте до 171 000 грн (121 000 + 50 000).

Як бачимо, ця операція відрізняється від попередньої: водночас викликає зміни в активі й пасиві балансу. Оскільки зміни в статтях активу і пасиву відбулися на одну й ту саму суму в сторону збільшення, то загальний підсумок балансу також збільшився до 1 100 000 (1 050 000 + 50 000), але рівність не порушилася.

Після третьої операції баланс матиме такий вигляд:

Баланс (після третьої операції)

Актив	Сума, грн.	Пасив	Сума, грн.
Баланс початковий	1050 000	Баланс початковий	1050 000
Товари (нова стаття)	+50 000	Постачальники	+50 000
Баланс кінцевий	1100 000	Баланс кінцевий	1100 000

Це третій тип операцій, який спричиняє зміни в активі й пасиві балансу на одну й ту саму суму в сторону збільшення. Це, як правило, операції пов'язані з додатковим залученням господарських засобів (майна, запасів, коштів) в оборот підприємства.

Операція 4. Перераховано підприємством з поточного рахунка в банку заборгованість за раніше отриманим кредитом на суму 100 000. Ця операція викликала зменшення грошових коштів на поточному рахунку в банку на суму 100 000 грн, залишок на якому тепер становить 20 000 грн (120 000 – 100 000), і одночасно зменшення заборгованості банку за кредитом на цю ж суму. –Оскільки актив і пасив зменшуються на одну й ту саму суму (100 000) рівність підсумків зберігається, а загальний підсумок балансу зменшиться.

Після четвертої операції баланс матиме такий вигляд:

Актив	Сума, гри	Пасив	Сума, грн
Баланс початковий	1 100 000	Баланс початковий	1100 000
Рахунки в банку	-100 000	Кредити банку	-100 000
Баланс на кінець	1 000 000	Баланс на кінець	1000 000

Це четвертий тип операцій на балансі, який спричиняє зміни в активі й пасиві балансу на одну й ту саму суму в сторону зменшення. Це, як правило, операції, пов'язані з вибуттям активів підприємства з господарського обороту.

Завдання 1

Скласти баланс туристичного підприємства «Країна мрій» за наведеними в таблиці даними (у грн).

Таблиця

Дані для складання Балансу підприємства «Країна мрій» станом на 31 грудня 20__ року, грн.

Дані про підприємство	Варіант				
	1	2	3	4	5
Виробничі запаси	24 020,0	4 083,4	10809,0	6 485,4	4 804,0
Прибуток	5 070,0	861,9	2281,5	1 368,9	1 014,1
Розрахунки з підзвітними особами	195,0	33,15	87,75	52,65	39,0
Розрахунки з оплати праці	4 810,0	817,7	2164,5	1 298,7	962,0
Поточний рахунок	12 350,0	2 099,5	5557,5	3 334,5	2 470,0
Розрахунки з кредиторями	351,0	59,67	157,95	94,77	70,1
Розрахунки з дебіторами	17 000,0	2 890,0	7 650,0	4 590,0	3 400,0
Зареєстрований капітал	175 500,0	29 835,0	78 975,0	47 385,0	35 100,0
Основні засоби	130 446,0	22 175,82	58 700,7	35220,42	26 089,2
Витрати майбутніх періодів	1 200,0	104,0	540,0	324,0	200,0
Готівка	520,0	188,4	234,0	140,4	144,0

Завдання 2

Які з перелічених показників відображаються в балансі підприємства. Вихідні дані: Нематеріальні активи; Кількість працівників; Вартість меблів; Земля; Укладені договори купівлі-продажу; Статутний капітал; Дохід від реалізації продукції; Прибуток; Виробничі запаси; Заборгованість з оплати праці; Отримана позика банку; Витрати пального.

Завдання 3

На туристичному підприємстві «Люкс» протягом звітного періоду було здійснено низку господарських операцій. У таблиці наведено господарські операції та їх вплив на Баланс підприємства. Необхідно перевірити, чи правильно відображено вплив господарських операцій на Баланс підприємства «Люкс».

Господарські операції підприємства «Люкс»

№	Зміст господарської операції	Вплив на	
		активи	пасиви
1	Отримано сировину для виготовлення продукції від постачальників – резидентів України	+	+
2	Видано простий вексель у погашення заборгованості постачальникам	+	-
3	Готова продукція передана з цеху на склад	+ -	
4	Грошові кошти з каси підприємства здано на поточний рахунок у банку	+ -	
5	Видана заробітна плата робітникам підприємства		+ -
6	Отримана орендна плата за наступні 3 місяці	+	+
7	Отримано офісні меблі від виробника	+	-
8	Видано грошові кошти з каси підприємства під звіт головному бухгалтеру на придбання бланків	+ -	
9	Утримано із заробітної плати єдиний соціальний внесок	-	-
10	Сплачено з поточного рахунку в банку за підписку на періодичні видання на наступний квартал		+ -
11	Перераховано в бюджет податки та збори	-	-
12	Відпущено сировину зі складу для виробництва продукції підприємства	+ -	

Завдання 4

На підставі даних віднести статті до активу чи пасиву балансу; визначити величину довгострокової позики банку та власного капіталу підприємства.

Дані для виконання:

№ з/п	Назва статті	Сума, тис. грн.
1	Розрахунки з оплати праці	3000
2	Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	600
3	Виробничі запаси	8000
4	Основні засоби	35800
5	Зареєстрований капітал	25000
6	Короткострокові кредити банків	400
7	Готівка	150
8	Рахунки в банках	15200
9	Нерозподілений прибуток	38000
10	Незавершене виробництво	2000
11	Готова продукція	9000
12	Довгострокові кредити банків	?

Завдання 5

Визначити вплив господарських операцій на бухгалтерський баланс.

№ з/п	Зміст операції	Актив	Пасив	Тип операції
1	Перераховано з поточного рахунку банку в погашення кредиту			
2	Одержана на поточний рахунок передоплату від покупця			
3	Перераховано кошти з поточного рахунку в касу підприємства			
4	Видані з каси грошові кошти під звіт			
5	Перераховано з поточного рахунку до бюджету			
6	Видана заробітна платня працівникам підприємства			
7	Оприбутковані канцелярські товари, придбані підзвітною особою			
8	Повернена невикористана підзвітною особою сума грошових коштів			
9	Перераховані з каси на поточний рахунок грошові кошти			
10	Одержані матеріали від постачальника			
11	Списані матеріали, використані на виробництво продукції			
12	Нарахована заробітна плата працівникам виробництва			
13	Утриманий ПДФО із заробітної плати			
14	Оприбуткована на склад готова продукція			
15	Перераховано постачальникам			
16	Відвантажена готова продукція покупцю			

Завдання 6

Опишіть вплив наступних господарських операцій на баланс підприємства та визначте тип балансових змін:

а. перераховано з поточного рахунку в банку аванс продавцю за сировину 50 тис. грн.;

б. отримано від покупця безготівкові кошти як аванс за товари, роботи, послуги 110 тис. грн.

с. отримана від продавця сировина без попередньої оплати на суму 2300 тис. грн.;

д. сплачені податки до бюджету 10 тис. грн.

ЗАНЯТТЯ 3. Система рахунків бухгалтерського обліку та подвійний запис

Питання до розгляду:

1. Поняття бухгалтерських рахунків, їх побудова.
2. Подвійний запис та його значення.

Дискусійні питання:

1. Які відмінності, на Вашу думку, існують між поняттями «кореспонденція рахунків», «подвійний запис», «бухгалтерське проведення»?

Ключові терміни: рахунки, дебет, кредит, сальдо, обороти, подвійний запис, кореспонденція рахунків, оборотна відомість.

Методичні вказівки до вивчення питань теми

Рахунки – це один з елементів методу бухгалтерського обліку, спосіб групування і поточного відображення за певними ознаками наявності та руху засобів підприємства і їхніх джерел та господарських процесів.

У результаті господарської діяльності активи та джерела їх утворення можуть збільшуватися або зменшуватися. Таке збільшення або зменшення на рахунках відображується окремо. Тому рахунки бухгалтерського обліку прийнято зображати у вигляді двосторонньої таблиці, ліву сторону якої позначають умовним терміном *дебет*, а праву – *кредит*. Назву рахунка пишуть посередині таблиці. Дебет і кредит – це умовні технічні позначення сторін рахунка. Схематично рахунок має таку форму.

Рахунок (назва рахунка)		
Дебет		Кредит

Оскільки об'єкт бухгалтерського обліку характеризується певним станом, тобто наявністю на певний момент часу засобів, коштів і джерел, то перш за все на рахунку фіксують цей стан, що називається початковим *залишком*, або початковим *сальдо*. Після цього на рахунках відображають господарські операції, тобто зміни засобів і їх джерел. При цьому збільшення об'єкта обліку записують на одній стороні рахунка, а зменшення – на протилежній. Маючи інформацію про початкове сальдо об'єкта обліку й зміни протягом звітного періоду, визначають сальдо на кінець звітного періоду. Накопичена інформація про рух об'єкта обліку, відображеного за дебетом і кредитом, називається *оборотом*.

Підсумки записів за дебетом рахунка називають дебетовим оборотом, підсумки записів за кредитом рахунка – кредитовим оборотом.

Активні рахунки призначені для обліку наявності й руху активів і відкриваються для статей балансу, які знаходяться в активі бухгалтерського балансу.

Пасивні рахунки призначені для обліку наявності й зміни джерел утворення і відкриваються для статей балансу, що містяться в пасиві балансу.

Активний рахунок		Пасивний рахунок	
Д-т	К-т	Д-т	К-т
Початковий залишок (сальдо) +	-	-	Початковий залишок (сальдо) +
Збільшення	Зменшення	Зменшення	Збільшення
Оборот +	Оборот -	Оборот -	Оборот +
Кінцевий залишок (сальдо)			Кінцевий залишок (сальдо)

Подвійний запис – метод, що впливає з економічної суті відображення операцій, кожна з яких обумовлює зміни у двох її частинах в активі, у пасиві чи в активі й пасиві одночасно. Відображення кожної господарської операції двічі, за дебетом одного і за кредитом другого рахунків в одній і тій же сумі називають подвійним записом.

Бухгалтерською проводкою (записом) називається зазначення двох рахунків (одного по дебету, іншого по кредиту) і суми господарської операції.

Для того, щоб скласти бухгалтерську проводку необхідно:

- уважно вивчити господарську операцію, її зміст;
- визначити два рахунки які кореспондують;
- дати характеристику рахункам (активний чи пасивний);
- за кожним рахунком визначити зміни: збільшення чи зменшення;
- використовуючи формули А+ А-, П+ П-, А+ П+, А- П-, скласти бухгалтерську проводку.

Приклад 1

Складемо кореспонденцію рахунків до господарської операції: придбано матеріали у постачальників на суму 200 грн.

1) Уважно вивчаємо господарську операцію, її зміст. За умовою прикладу придбано матеріали, вартість яких на підприємстві має зрости. Матеріали придбано у постачальників (кредиторів), перед якими у підприємства виникли зобов'язання.

2) Визначаємо два рахунки, які кореспондують. Придбано матеріали, отже перший рахунок – це 201 «Сировина і матеріали». В підприємства виникли зобов'язання перед постачальниками за придбані матеріали, тому другий рахунок – 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками».

3) Даємо характеристику визначеним рахункам: «Сировина і матеріали» належать до засобів – активний рахунок, «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» (кредиторська заборгованість) належать до залучених джерел господарських засобів – пасивний рахунок.

4) За кожним рахунком визначаємо зміни. На підприємстві відбулось зростання вартості сировини і матеріалів на 200 грн., також збільшення заборгованості за розрахунками з постачальниками і підрядниками на 200 грн. Отже, відбулось збільшення за двома рахунками.

5) Використовуючи формулу А+П+, складаємо кореспонденцію.

201 «Сировина і матеріали»		63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	
Дт	Кт	Дт	Кт
сальдо			сальдо
+ 200	–	–	+200
сальдо			сальдо

Для складання кореспонденції вибираємо сторони рахунків (дебет або кредит), які відображають збільшення відповідних рахунків для типу змін А+П+.

Бухгалтерська проводка матиме вигляд: Дебет рахунку 201 «Сировина і матеріали» на суму 200 грн. Кредит рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» на суму 200 грн.

Скорочений запис: Дт 201 – Кт 63 = 200 грн.

Увага! Першим завжди записується рахунок, який дебетується, а другий - який кредитується. Це практичний прийом для зручності і взаєморозуміння між практиками.

Завдання 1

Визначте невідомі суми в наведених схемах рахунків

А) 31
«Рахунки в банках»

Дт	Кт
300	
200	
?	400
500	

В) 10
«Основні засоби»

Дт	Кт
?	
800	400
500	

Б) 64
«Розрахунки за податками і платежами»

Дт	Кт
	?
400	300
	630

Г) 60
«Короткострокові кредити банку»

Дт	Кт
	600
?	300
	400

Завдання 2

1. Сформулювати зміст господарських операцій, що наведені в журналі реєстрації господарських операцій.

2. Відкрити бухгалтерські рахунки та записати на них наведені нижче господарські операції.

3. Підрахувати обороти по рахунках і визначити по кожному рахунку кінцеве сальдо.

4. Скласти оборотну відомість по синтетичних рахунках. Зіставити підсумки колонок «Обороти за місяць» з підсумком по журналу реєстрації господарських операцій.

5. Скласти кінцевий баланс.

Баланс підприємства (на начало звітного періоду), тис. грн.

Актив		Пасив	
Стаття	сума	Стаття	сума
Основні засоби	200000	Статутний капітал	350000
Сировина й матеріали	150000	Нерозподілений прибуток підприємства	17000
Запаси	10500	Короткострокові кредити банків	3500
Готівка	200	Розрахунки з постачальниками і підрядниками	2500
Рахунки в банках	16000	Розрахунки за податками й платежами	300
Розрахунки з підзвітними особами	800	Розрахунки з оплати праці	8200
Розрахунки з іншими дебіторами	4000		
Баланс		Баланс	

Журнал реєстрації господарських операцій

№ операції	Економічний зміст	Сума, грн.	Кореспонденція рахунків	
			дебет	кредит
1		8200	Готівка	Рахунки в банках
2		300	Розрахунки за податками й платежами	Рахунки в банках
3		8200	Розрахунки з оплати праці	Каса
4		3500	Короткострокові кредити банків у національній валюті	Рахунки в банках
5		1500	Розрахунки з постачальниками та підрядниками	Рахунки в банках
6		10000	Основні засоби	Статутний капітал
7		400	Рахунки в банках	Розрахунки з іншими дебіторами
8		60	Каса	Рахунки в банках

№ операції	Економічний зміст	Сума, грн.	Кореспонденція рахунків	
			дебет	кредит
9		1000	Розрахунки з постачальниками та підрядниками	Рахунки в банках
10		30	Розрахунки з підзвітними особами	Каса
11		80	Виробництво	Розрахунки з підзвітними особами
12		35000	Виробництво	Сировина й матеріали
13		5000	Виробництво	Паливо
	Разом			

Завдання 3

За змістом господарських операцій скласти кореспонденції рахунків

Зміст операції	Кореспонденції	
	дебет	кредит
Одержана на поточний рахунок передоплата від покупця		
Видані з каси грошові кошти під звіт		
Перераховано з поточного рахунку в касу підприємства для виплати заробітної платні		
Перераховано з поточного рахунку до бюджету		
Видана заробітна плата працівникам підприємства		
Поступили на підприємство канцелярські товари, придбані підзвітною особою		
Повернена невикористана підзвітною особою сума		
Перераховані з каси на поточний рахунок грошові кошти		
Одержані матеріали від постачальників		
Списані матеріали, використані на виробництво продукції		
Нарахована заробітна плата виробничим робочим		
Утриманий прибутковий податок із заробітної плати		
Випущена із виробництва готова продукція і передана на склад		
Поповнений резервний капітал у розмірі 5 % від чистого прибутку підприємства за звітний період		
Здійснена передоплата вітчизняному постачальнику за паливо		
Оприбутковане паливо, що поступило від вітчизняного постачальника за купувальними цінами		
Одержана на поточний рахунок довгострокова позика банку		
Перераховано з поточного рахунку банку в погашення короткострокового кредиту		

Завдання 4

На підставі наведеної шахової відомості сформулювати зміст відображених в ній господарських операцій.

кредит дебет	13	201	31	63	66	Оборот з дебету
15				500		500
201				1000		1000
23		200			1010	1210
30			700			700
63			200			200
91	120					120
92	210				2000	2210
Оборот з кредиту	330	200	900	1500	3010	5940

Завдання 5

На підставі кореспонденції рахунків визначити зміст господарських операцій.

№ операції	Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків	
		дебет	кредит
1		443	43
2		79	441
3		23	131
4		24	20
5		26	23
6		26	25
7		10	46
8		63	60

ЗАНЯТТЯ 4. План рахунків бухгалтерського обліку**Питання до розгляду:**

1. Плани рахунків бухгалтерського обліку.
2. Класифікація рахунків бухгалтерського обліку.

Дискусійні питання:

1. Чим зумовлена, на Вашу думку, наявність декількох планів рахунків?
2. Яка роль активно-пасивних та контрарних рахунків у побудові балансу підприємства?

Ключові терміни: основні рахунки, регулюючі рахунки, операційні рахунки, фінансово-результативні рахунки, балансові і позабалансові рахунки, оборотна відомість, план рахунків бухгалтерського обліку.

Методичні вказівки до вивчення питань теми

План рахунків – це систематизований перелік рахунків бухгалтерського обліку для відображення господарських операцій і накопичення бухгалтерської інформації про діяльність підприємства, необхідної користувачам для прийняття рішень.

На сьогодні в Україні застосовують чотири плани рахунків:

- План рахунків бухгалтерського обліку підприємств і організацій;
- План рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ;
- План рахунків бухгалтерського обліку Національного банку України;
- План рахунків бухгалтерського обліку комерційних банків України.

План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій структурно складається з 10 класів, які включають балансові, номінальні та позабалансові рахунки.

У Плані рахунків використано децимальну систему кодування, за якої кожна цифра в коді рахунка визначає відповідну складову (клас, синтетичний рахунок, субрахунок). Так, код 105 означає: 1 – клас "Необоротні активи"; 0 – синтетичний рахунок "Основні засоби"; 5 – субрахунок "Транспортні засоби". Таким чином, діючий План рахунків розрахований на максимально можливу кількість 99 рахунків першого порядку, а кожен рахунок може вмістити до 9 субрахунків (рахунків другого порядку).

Групування та поточне відображення інформації про стан та рух активів, власного капіталу та зобов'язань у бухгалтерському обліку відбуваються за допомогою рахунків.

Під класифікацією рахунків розуміють їх групування за певними однорідними ознаками.

За основними ознаками рахунки бухгалтерського обліку класифікують:

- за економічним змістом;
- за призначенням і структурою.

Класифікація рахунків за економічним змістом встановлює, що саме обліковується на даному рахунку, які конкретні об'єкти відображаються на ньому залежно від їхнього економічного змісту. Ця класифікація спрямована на встановлення номенклатури бухгалтерських рахунків, необхідної і достатньої для відображення господарської діяльності економічного суб'єкта.

Класифікація рахунків за призначенням і структурою показує, для одержання якої інформації призначені ті або інші рахунки та яка їхня структура, тобто зміст дебету і кредиту та характер залишку (сальдо). Однакові за структурою рахунки можуть відображати різні за економічним змістом господарські засоби і процеси.

Завдання 1.

1. Надати характеристику за структурою та призначенням таким рахункам, як: основні засоби; поточний рахунок; сировина і матеріали; каса; зареєстрований капітал; розрахунки з різними дебіторами; готова продукція; нерозподілений прибуток; паливо; розрахунки за виплатами працівникам; активи на відповідальному зберіганні; незавершене виробництво; товари; короткострокові позики; бланки суворого обліку.

2. Охарактеризувати перелічені рахунки за економічним змістом.

3. Для виконання завдання рекомендуємо скористатися таблицею, за такою формою:

Таблиця

Класифікація рахунків бухгалтерського обліку
за структурою та призначенням

Основні	Регулюючі	Операційні	Фінансово результатні	Забалансові
.....				

Завдання 2

В якому класі рахунків слід відобразити:

Назва активу, капіталу чи зобов'язання	Клас рахунку з 0 по 9
Адміністративні витрати	
Фінансові витрати	
Основні засоби	
Паливо	
МПП	
Довгостроковий банківський кредит	
Рахунки в банках	
Товари на складі	
Каса в національній валюті	
Розрахунки за виплатами працівникам	
Надзвичайні доходи	
Витрати за елементами	
Розрахунки з підзвітними особами	
Розрахунки з вітчизняними постачальниками	

Завдання 3

Визначити коди (шифри) наведених рахунків та пояснити, як розшифровуються коди рахунків.

Таблиця

Рахунки та їхні коди

Код рахунка	Назва рахунка	Код рахунка	Назва рахунка
	Знос основних засобів		Додатковий капітал
	Розрахунки за виплатами працівникам		Готівка
	Готова продукція		Розрахунки за страхуванням
	Сировина й матеріали		Рахунки в банках
	Готова продукція		Розрахунки з підзвітними особами
	Основні засоби		Розрахунки з різними дебіторами
	Виробництво		Зареєстрований (пайовий) капітал
	Розрахунки з постачальниками та підрядниками		Короткострокові позики
	Резервний капітал		Прибуток

Завдання 4

1) Відкрити рахунки по кожному з наведених в таблиці завдання 3 рахунків синтетичного обліку та вказати, де відбувається надходження коштів по них, а де – їх вибуття;

2) пояснити, до яких класів рахунків Плану рахунків бухгалтерського обліку належать рахунки бухгалтерського обліку: 201, 511, 80, 501, 92, 661, 651, 23, 131, 102, 154, 311, 301, 25, 40, 361, 631;

3) розібрати, для чого призначений кожний рахунок, що означають їх дебетові та кредитові обороти, які з перелічених рахунків не повинні мати залишків і чому так відбувається.

Завдання 5

1) Відкрити перелічені синтетичні рахунки бухгалтерського обліку: 60, 95, 93, 70, 66, 65, 131, 10, 15, 30, 02, 43, 26, 13, 44, 46, 39, вказавши їхній код та назву;

2) Визначити, до якої класифікації рахунків вони належать, чому, як вони використовуються;

3) На вибір, відкрити декілька аналітичних рахунків та пояснити, для чого вони потрібні.

ЗАНЯТТЯ 5. Первинне спостереження, документація та інвентаризація

Питання до розгляду:

1. Документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку.
2. Облікові реєстри.
3. Виправлення помилок у первинних документах та облікових реєстрах.
4. Форми ведення бухгалтерського обліку.
5. Інвентаризація в системі бухгалтерського обліку.

Дискусійні питання:

1. Чи всі нормативні акти, які регламентують первинний облік, встановлюють однаковий перелік обов'язкових реквізитів?
 2. Чи обов'язковий, на Вашу думку, графік документообороту на всіх підприємствах? Обґрунтуйте.
 3. Яку з існуючих форм обліку можна вважати найбільш сучасною?
- Як автоматизація облікових робіт впливає на вибір форми ведення бухгалтерського обліку?

Ключові терміни: документ, реквізити документа, документація, первинний документ, розпорядчий документ, виконавчий документ, внутрішній документ, зовнішній документ, комбінований документ, зведений документ, документооборот, графік документообороту, уніфікація, стандартизація, інвентаризація, інвентаризаційна комісія, форма бухгалтерського обліку, журнал-ордер, меморіальний ордер, головна книга.

Методичні вказівки до вивчення питань теми

Суцільне і безперервне спостереження за всіма господарськими операціями на підприємстві здійснюється за допомогою *документування*.

Бухгалтерський документ – письмове свідоцтво певної форми і змісту, яке містить відомості про господарську операцію і є доказом її здійснення. Спосіб оформлення господарських операцій документами називається документацією.

Щоб бути доказовим і мати юридичну силу, документ має містити *обов'язкові реквізити*. Такими реквізитами для будь-якого первинного бухгалтерського документа є:

- назва документа (форми);
- дата і місце складання;
- назва підприємства, від імені якого складено документ;
- зміст та обсяг господарської операції;
- одиниця виміру господарської операції;
- посади осіб, відповідальних за здійснення господарської операції і правильність її оформлення;
- особистий підпис або інший знак, що дає змогу ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції.

Документи класифікують за місцем складання, призначенням, порядком складання, способом використання, змістом:

- За місцем складання бухгалтерські документи поділяють на внутрішні й зовнішні.
- За призначенням документи поділяють на розпорядчі, виконавчі, бухгалтерського оформлення і комбіновані.
- За порядком складання документи поділяють на первинні й зведені.
- За способом використання документи поділяють на разові й накопичувальні.
- За змістом документи поділяють на грошові, розрахункові, матеріальні.

Інвентаризація є способом спостереження наступної реєстрації господарських операцій, що не охоплюються в момент їх звершення; це спосіб підтвердження правильності й достовірності бухгалтерського обліку й звітності.

Інвентаризація проводиться шляхом перевірки в натурі наявності майна (господарських засобів) підприємства шляхом описування, перерахунку, зважування, вимірювання й оцінювання їх залишків і порівняння одержаних результатів з даними бухгалтерського обліку.

Приклад 1

На підприємстві в журналі-ордері допущено помилку у відображенні наступної господарської операції: отримано від підзвітної особи на підставі звіту про використання коштів, виданих на відрядження або під звіт, матеріали на суму 4000 грн., хоча згідно з документами фактично отримано матеріалів тільки на 400 грн.

Виправимо допущену помилку, якщо вона була виявлена в поточному місяці, метод виправлення – коректурний.

Фрагмент журналу показано в таблиці

Таблиця

Виправлення помилки коректурним способом

№ з/п	Прізвище, ім'я, по батькові підзвітної особи	дата та № видаткового касового ордера	У дебет субрахунку 372 з кредиту рахунків		№ Звіту	З кредиту субрахунку 372 в дебет рахунків:	
			30 "Каса"	Разом		№ 20	Разом
...							
13.	Петренко О.Ю.	13.04.08 №15	400,00	400,00	13	4000	400 виправленому вжити (підпис бухгалтера)

Виправимо допущену помилку, якщо вона була виявлена в наступному звітному періоді, метод виправлення – «червоне сторно»

Таблиця

Фрагмент журналу з виправленням «червоне сторно»

№ з/п	Прізвище, ім'я, по батькові підзвітної особи	Дата та № видаткового касового ордера	У дебет субрахунку 372 з кредиту рахунків		№ Звіту	З кредиту субрахунку 372 в дебет рахунків:	
			30 "Каса"	Разом		№ 20	Разом
...							
23.	<i>Петренко О.Ю.</i>	<i>13.04.08 №15</i>			<i>13</i>	<i>(3600)</i>	

Завдання 1

Дати характеристику перерахованим документам за місцем складання та призначенням, заповнивши таблицю.

Таблиця

Характеристика бухгалтерських документів

№ з/п	Назва документа	Ознака класифікації				
		За призначенням			За місцем	
		Розпорядчий	Виконавчі	Бух. оформлення	Внутрішній	Зовнішній
1	Прибутковий касовий ордер					
2	Акт про приймання матеріалів					
3	Наказ про створення інвентаризаційної комісії					
4	Акт про виконану роботу					
5	Акт списання основних засобів					
6	Виписка з банківського рахунка					
7	Чек на отримання грошових коштів					
8	Платіжне доручення					
9	Табель обліку використання робочого часу					
10	Наказ керівника про прийняття на роботу					
11	Видатковий касовий ордер					
12	Доручення на отримання товарно-матеріальних цінностей					
13	Вимога на додатковий відпуск матеріалів					

Завдання 2

Відомі наступні стадії документообігу бухгалтерських документів на підприємстві: обробка документів; виписка документів; прийом документів; здача документів до архіву; перевірка правильності складання документів; відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій, що були оформлені документально.

За допомогою рисунку представити у схематичному вигляді послідовність стадій документообігу туристичного підприємства «країна мрій».

Завдання 3

З перерахованих реквізитів документів вказати обов'язкові та необов'язкові, заповнивши таблицю.

Таблиця

Реквізити бухгалтерських документів

№ з/п	Реквізит	Характеристика реквізиту	
		Обов'язковий	Не обов'язковий
1	2	3	4
1	Назва документа, форми		
2	Дата і місце складання документа		
3	Номер документа		
4	Назва підприємства, від імені якого складено документ		
5	Юридична адреса підприємства, від імені якого складено документ		
6	Форма власності підприємства, від імені якого складено документ		
7	Галузь підприємства, від імені якого складено документ		
8	Ідентифікаційний код підприємства, установи з Державного реєстру		
9	Код платника податків, що присвоєно податковими органами підприємству, від імені якого складено документ		
10	Номер поточного банківського рахунка підприємства, від імені якого складено документ		
11	Печатка підприємства, від імені якого складено документ		
12	Зміст та обсяг господарської операції, одиниця виміру господарської операції		

Продовження табл.

1	2	3	4
13	Посади осіб, відповідальних за здійснення господарської операції і правильність її оформлення		
14	Особистий підпис або інші дані, що дають змогу ідентифікувати особу, яка брала участь у здійсненні господарської операції		
15	Підстава для здійснення операцій		
16	Дані про документ, що засвідчує особу-одержувача документа		

Завдання 4

Яким методом можна виправити перераховані допущені помилки в бухгалтерських документах.

Вихідні дані:

- у видатковому касовому ордері неправильно зазначена серія паспорта особи, що отримує кошти, відсутній її підпис;
- в прибутковому касовому ордері відсутній підпис особи, від якої отримано кошти;
- не проставлено номер накладної на оприбуткування матеріалів від постачальників;
- в акті на списання матеріалів неправильно зазначено вид матеріалів;
- в платіжному дорученні в призначенні платежу пропущено слова «за лютий 20X8 року».

Завдання 5

Виправити помилку в обліковому реєстрі, якщо помилка була виявлена: 1) 30 січня; 2) 18 лютого; 3) 16 травня, враховуючи, що квартальна звітність подається до 25 квітня.

Вихідні дані: 15 січня на склад надійшли матеріали від постачальника на суму 2345 грн., а в обліку кореспонденцією Дебет 201 «Сировина і матеріали» Кредит 631 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками» було відображено 2343 грн.

Завдання 6

Дайте характеристику інвентаризації за обсягом охоплених об'єктів, за способом проведення та необхідністю проведення.

Вихідні дані:

- інвентаризація готової продукції на складі 2 лютого поточного року;
- інвентаризація запасів на 31 грудня;
- інвентаризація готівки при звільненні касира;
- інвентаризація запасів перед відпусткою комірника;

- інвентаризація дебіторської та кредиторської заборгованості перед складанням звітності;
- інвентаризація при порушенні справи про банкрутство;
- інвентаризація виробничого обладнання після пожежі.

ЗАНЯТТЯ 6. Облік необоротних активів

Питання до розгляду:

1. Економічний зміст і завдання обліку необоротних активів.
2. Облік основних засобів та інших необоротних матеріальних активів.
3. Облік нематеріальних активів.
4. Облік зносу та амортизації необоротних активів.
5. Облік ремонтів і модернізації необоротних активів.

Дискусійні питання:

1. З якою метою в обліку малоцінні необоротні матеріальні активи відокремлені в окрему групу інших необоротних матеріальних активів?
2. Яке з наведених словосполучень, на Вашу думку, краще характеризує групу активів з нематеріальною природою: «нематеріальні активи», «невідчутні активи», «інтелектуальні активи»? Обґрунтуйте.
3. Чим обумовлена наявність багатьох методів амортизації, чи можлива в подальшому поява нових?

Ключові терміни: необоротні активи, основні засоби, нематеріальні активи, малоцінні необоротні матеріальні активи, амортизація, знос, метод амортизації.

Методичні вказівки до вивчення питань теми

Основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання яких більше одного року (операційного циклу, якщо він довший за рік).

Види вартості основних засобів:

Первісна вартість – історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів.

Ліквідаційна вартість – сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення терміну їх корисного використання (експлуатації) за вирахуванням витрат, пов'язаних з продажем (ліквідацією).

Вартість, яка амортизується, – первісна або переоцінена вартість необоротних активів за вирахуванням їх ліквідаційної вартості. Переоцінена вартість – вартість необоротних активів після їх переоцінки.

Амортизація – систематичний розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом терміну їх корисного використання (експлуатації).

Термін корисного використання (експлуатації) – очікуваний період часу, протягом якого необоротні активи будуть використовуватися підприємством або з їх використанням буде виготовлено (виконано) очікуваний підприємством обсяг продукції (робіт, послуг). Нематеріальні активи – це немонетарні активи, які не мають матеріальної форми, можуть бути ідентифіковані. Амортизація необоротних активів нараховується із застосуванням таких методів:

- прямолінійний;
- зменшення залишкової вартості;
- прискореного зменшення залишкової вартості;
- виробничий метод;
- кумулятивний;
- податковий.

Для малоцінних необоротних матеріальних активів амортизація нараховується в сумі 50% на початку використання і 50% при списанні або 100% при надходженні в експлуатацію, або прямолінійним методом.

Капітальні інвестиції – це витрати на придбання або створення матеріальних і нематеріальних необоротних активів.

На суму витрат, пов'язаних з поліпшеннями об'єкта, таких як модернізація, добудування, дообладнання, реконструкція, капітальний ремонт, які приводять до збільшення майбутніх економічних вигід, первісно очікуваних від використання об'єкта, пов'язаних з покращанням основних засобів, збільшується їхня первісна (переоцінена) вартість.

Приклад 1

Підприємство придбало автомобіль. Договірна купівельна вартість автомобіля становить 40 000 грн., крім того, ПДВ 8000 грн. Витрати на інформаційні, посередницькі, реєстраційні послуги, пов'язані з придбанням автомобіля, та витрати на доставку становлять 2500 грн., у тому числі ПДВ – 417 грн. Кореспонденції з придбання наведено в таблиці.

Таблиця

Журнал господарських операцій

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонден – ція рахунків		Документ	Сума, грн.
		Дт	Кт		
1	На договірну купівельну вартість автомобіля	15	63	Накладна	40000
2	На суму податку на додану вартість, сплаченого постачальнику	64	63	Податкова накладна	8000
3	На суму витрат, пов'язаних з придбанням автомобіля (без ПДВ): 2500 – 417	15	68	Акт виконаних робіт, рахунок	2083
4	На суму ПДВ, сплаченого в складі витрат на і придбання автомобіля	64	68	Податкова накладна	417
5	На відображення в обліку оприбуткування придбаного автомобіля та зарахування його до складу основних засобів: 40 000 + 2083	10	15	Акт приймання-передачі основних засобів	42083

Приклад 2

Підприємство одержало безоплатно об'єкт основних засобів (верстат) виробничого призначення. Справедлива його вартість становить 40 000 грн. Витрати підприємства на доставку та монтаж одержаного безоплатно об'єкта основних засобів – 5000 грн. (без ПДВ). Вони зараховуються на збільшення справедливої вартості об'єкта. Нараховано за звітний місяць амортизацію введеного в експлуатацію одержаного безоплатно об'єкта основних засобів, термін експлуатації якого визначено протягом 5 років: загальна сума амортизації на місяць становить 730 грн. ($40\,000 : 5 : 12$); в тому числі: амортизація безоплатно отриманої частини облікової вартості об'єкта основних засобів – 667 грн. ($40\,000 : 5 : 12$); амортизація суми витрат на доставку та монтаж безоплатно одержаного об'єкта основних засобів – 83 грн. ($750 - 667$). Одночасно з нарахуванням амортизації відображається в обліку визнання доходу в сумі амортизації безоплатно одержаної частини вартості об'єкта основних засобів. Кореспонденції з безоплатного отримання необоротного активу наведені в таблиці.

Таблиця

Журнал господарських операцій

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Документ	Сума, грн.
		Дебет	Кредит		
1	Зарахування до складу основних засобів підприємства безоплатно одержаного об'єкта за справедливою його вартістю	10	424	Акт приймання-передачі	40000
2	Відображення в обліку витрат підприємства на доставку та монтаж безоплатно одержаного об'єкта основних засобів	15	68	Накладна, акт виконаних робіт, рахунок	5000
		10	15		
3	Відображення в обліку амортизації безоплатно одержаного об'єкта основних засобів	23	13	Відомість нарахування амортизації	750
4	Визнання доходу в сумі амортизації безоплатно одержаної частини вартості основних засобів	424	745	Розрахунок бухгалтерії	667

Приклад 3

Первісна (балансова) вартість об'єкта основних засобів, який ліквідовується, – 78 000 грн. Знос об'єкта – 62 000 грн. Залишкова вартість об'єкта -16 000 грн. ($78\,000 - 62\,000$). Витрати підприємства, пов'язані з ліквідацією об'єкта, – 6300 грн. Вартість цінних відходів від Розділ 2. Тематичні завдання з бухгалтерського обліку господарської діяльності підприємств 111 ліквідації об'єкта -2600 грн. Кореспонденції з ліквідації активу наведені в таблиці.

Таблиця

Журнал господарських операцій

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Документ	Сума, грн.
		Дебет	Кредит		
1	На списання суми нарахованого зносу ліквідованого об'єкта основних засобів	13	10	Акт списання (ліквідації) основних засобів	62000
2	На списання залишкової вартості ліквідованого об'єкта основних засобів	976	10		16000
3	На відображення в обліку витрат, пов'язаних з ліквідацією об'єкта основних засобів	976	66,65		6300
4	На відображення в обліку одержаних підприємством цінних відходів від ліквідації об'єкта основних засобів (матеріалів, запасних частин тощо)	20	746		2600

Завдання 1

Визначити залишкову вартість об'єкта через три роки експлуатації, скласти кореспонденції та первинні документи.

Вихідні дані: Туристичне підприємство «Країна мандрів» 15.12.20X9 року придбало обладнання за 120000 грн. (в т.ч. ПДВ). Витрати на встановлення склали:

- 1) ПММ – 100грн.;
- 2) заробітна плата – 300 грн.;
- 3). відрахування – ?;
- 4) інші матеріали – 60 грн.;
- 5) послуги інших організацій – 12000 грн.(в т.ч. ПДВ)

Об'єкт було введено до складу основних засобів 20.12.20X9 р. Ліквідаційна вартість – 15000 грн., термін корисного використання – 8 років.

Завдання 2

Скласти кореспонденції та первинні документи для відображення в бухгалтерському обліку безоплатно отриманого основного засобу.

Вихідні дані: ресторан «Веселка» безоплатно отримав піч, справедлива вартість якої на дату отримання становила 3000 грн. Витрати підприємства на транспортування та монтаж отриманої печі склали 400 грн. (без ПДВ).

Завдання 3

Скласти первинні документи та кореспонденції з ліквідації основного засобу.

Вихідні дані: у результаті аварії піч стала непридатна і було прийнято рішення про її ліквідацію. Первісна вартість печі – 40 000 грн., знос – 38000 грн. Витрати на демонтаж склали 860 грн., після демонтажу залишилися деякі деталі, що можуть бути ще використані, на суму 450 грн.

Завдання 4

Визначити фінансовий результат від реалізації автомобіля, скласти кореспонденції та первинні документи.

Вихідні дані: 15 квітня 20X8 року підприємство «Порт» придбало у ВАТ «АІС» автомобіль Skoda Fabia за 140 тис. грн., крім того, ПДВ. Амортизація нараховувалась прямолінійним методом. Ліквідаційна вартість – 20 тис. грн. Термін корисного використання – 12 років. 30 червня 20X9 року автомобіль реалізовано за 180 тис. грн., в тому числі ПДВ.

Завдання 5

Визначити залишкову вартість автомобіля після кожного року експлуатації, скласти бухгалтерські кореспонденції і первинні документи з оприбуткування та реалізації автомобіля, заповнити відомість нарахування амортизації.

Вихідні дані: автомобіль було придбано у 20X3 році за 90000 грн. (в т.ч. ПДВ). Амортизацію нараховували прямолінійним методом. Термін експлуатації – 10 років, ліквідаційна вартість – 8000 грн. У 20X6 році термін експлуатації було зменшено до 6 років, а ліквідаційну вартість – до 12000 грн. У 20X8 році автомобіль було реалізовано за 30000 грн. (в т.ч. ПДВ).

Завдання 6

Нарахувати амортизацію будівлі за перший рік експлуатації, заповнити відомість нарахування амортизації та вказати кореспонденції рахунків.

Вихідні дані: у січні 20X9 року туристичне підприємство «Неон» придбало будівлю за 98 000 грн. (крім того, ПДВ), оплатило вартість послуг з оформлення документації – 824 грн. (крім того, ПДВ). За розпорядженням керівника, встановлено термін корисної експлуатації об'єкта (80 років), його ліквідаційну вартість (2 000 грн.) та прямолінійний метод нарахування амортизації. 10 % будівлі використовують адміністративні служби, а 90 % - виробничі.

ЗАНЯТТЯ 7. Облік виробництва і надання готельних послуг

Питання до розгляду:

1. Склад витрат по наданню готельних послуг і їх класифікація.
2. Документальне оформлення готельних послуг
3. Облік витрат і собівартості надання готельних послуг

Дискусійні питання:

1. Які особливості діяльності готелів як суб'єкта бухгалтерського обліку?
2. Які первинні документи складаються при наданні готельних послуг?
3. Які первинні документи оформляються при розрахунках з проживаючими в готелі?
4. На яких рахунках ведуть облік витрат готелю?
5. Як визначається собівартість готельних послуг?

Ключові терміни: собівартість готельних послуг, склад витрат, номерний фонд, загальновиробничі витрати, бронювання, матеріальні витрати, витрати на оплату праці, витрати на соціальні заходи, амортизація, витрати на ресурсозабезпечення, витрати на утримання та експлуатацію виробничого обладнання, витрати на ремонт основних засобів, витрати на підготовку до осінньо-зимового періоду, витрати на проведення протипожежних заходів, податки, збори та інші обов'язкові платежі, що входять до собівартості послуг.

Методичні вказівки до вивчення питань теми

Номерний фонд – один з основних об'єктів обліку при наданні готельних послуг.

Номерний фонд, який підлягає обліку складається з номерного фонду, що використовується для надання готельних послуг, номерний фонд, що не використовується з технічних чи технологічних причин, номерний фонд, що використовується за іншим призначенням, номерний фонд що простоє або вільний.

Витрати, які відносять до витрат номерного фонду при комп'ютеризації аналітичного обліку витрат можуть вестись за окремими номерами.

Всі витрати готелю поділяються на:

1. матеріальні витрати:
 - малоцінні та швидкозношувані предмети;
 - засоби гігієни;
 - санітарно-гігієнічні матеріали;
 - медикаменти;
 - прання білизни;
 - спеціальний одяг;
 - рекламні матеріали (листівки, папір, брошури);
 - канцелярські товари;
 - інші матеріали;
2. витрати на оплату праці:
 - основна заробітна плата;

- додаткова заробітна плата;
- інші заохочувальні та компенсаційні виплати;

3. витрати на соціальні заходи:

– відрахування єдиного соціального внеску, у складі якого відрахування на обов'язкове державне пенсійне страхування; відрахування на загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням; відрахування на загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття; відрахування на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності);

– відрахування на індивідуальне страхування персоналу підприємства;

– оплата перших п'яти днів тимчасової непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві;

- медичне страхування;
- вирахування на інші соціальні заходи;

4. амортизація:

– основних засобів номерного фонду;

– малоцінних необоротних матеріальних активів (в тому числі спеціального і форменого одягу);

- нематеріальних активів;

5. витрати на ресурсозабезпечення:

- опалення;
- електроенергія;
- водопостачання та каналізація;

6. витрати на утримання та експлуатацію виробничого обладнання:

- утримання ліфтів;
- обслуговування виробничих приладів та устаткувань;

7. витрати на ремонт основних засобів:

– поточний ремонт основних засобів;

– капітальний ремонт основних засобів в частині, що списується на поточні витрати підприємства;

8. витрати на підготовку до осінньо-зимового періоду;

9. витрати на проведення протипожежних заходів;

10. інші виробничі витрати:

- телефонний зв'язок;
- вивезення та утилізація побутових відходів;
- технічне обслуговування охоронної сигналізації;
- обслуговування обчислювальної техніки;
- очищення димоходів і вентиляційних каналів;
- дезінфекція та дератизація приміщень;

– ремонт та обслуговування побутових приладів (холодильників, пылесосів, телевізорів, прасок, електричних чайників тощо).

11. податки, збори та інші обов'язкові платежі, що входять до собівартості послуг;

- комунальний податок;
- податок на воду;
- податок на землю;
- інші податки, збори та інші обов'язкові платежі.

Завдання 1.

Готелем «Міраж» отримано від гостя при поселенні передоплату за основні готельні послуги, а саме: проживання в готелі протягом трьох діб та харчування в ресторані у сумі 3000 грн. (у тому числі ПДВ – 500 грн.). При цьому до вартості основних послуг готелю включено:

- вартість проживання – 2500 грн. (у тому числі ПДВ).
- вартість одноразового харчування (сніданок) – 340 грн. (у тому числі ПДВ).
- Крім того, у період проживання гість скористався додатковою послугою з прання одягу, вартість якої становить 120 грн. (у тому числі ПДВ).

При від'їзді гостя з готелю з ним проведено остаточний розрахунок.

Завдання 2.

Відобразити в бухгалтерському обліку витрат готелю з використання План рахунків.

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		
		Дебет	Кредит	Сума, грн.
1	2	3	4	5
1	Витрачено виробничі запаси (мийні та дезінфікуючі засоби для прибирання в номерах)			400
2	Передано в експлуатацію МШП (постільна білизна, формений одяг тощо)			1000
3	Нараховано амортизацію основних засобів			500
4	Нараховано заробітну плату основному (виробничому) персоналу			15000
5	Нараховано ЄСВ на зарплату виробничого персоналу			?
6	Утримано ВЗ			?
7	Утримано ПДФО			?
8	Нараховано забезпечення на оплату відпусток основному (виробничому) персоналу (20%)			?
9	Відображено загальновиробничі витрати за їх видами (зарплата, ЄСВ)			2200
10	Віднесено на собівартість готельних послуг загальновиробничі витрати			2200

1	2	3	4	5
11	Відображено собівартість наданих готельних послуг			11 645
12	Списано на фінансовий результат собівартість реалізованих готельних послуг			11 645
13	Відображено інші операційні витрати			1500
14	Списано витрати на фінансовий результат			1500

Завдання 3.

ТОВ готель «Гетьман» протягом січня поточного року здійснено такі витрати:

- придбано за безготівковим розрахунком і передано в експлуатацію господарський інвентар (вішалки, стільці, посуд, попільнички), постільну білизну та комплекти рушників для готельних номерів на суму 13 000 грн., крім того, ПДВ 20% – 2600 грн., усього на суму 15 600 грн.;

- придбано за безготівковим розрахунком і використано при щоденному прибиранні готельних номерів дезінфікуючі та миючі засоби на суму 5000 грн., крім того, ПДВ 20% – 1000 грн., усього на суму 6000 грн.;

- придбано за безготівковим розрахунком і встановлено в готельних номерах шафи для одягу на суму 24 000 грн., крім того, ПДВ 20% – 4800 грн., усього на суму 28 800 грн.;

- понесено комунальні витрати (електроенергія, тепло- та водопостачання) по готельних номерах (на підставі рахунків та відомості розподілу витрат) на суму 6500 грн., крім того, ПДВ 20% – 1300 грн., усього на суму 7800 грн.;

- нараховано заробітну плату персоналу, що безпосередньо займається наданням основних послуг готелю (покоївкам, порт'є, черговим по поверхах) у сумі 30 000 грн., нараховано єдиний внесок ?;

- нараховано заробітну плату працівникам пральні на суму 3000 грн., нараховано єдиний внесок ?

- нараховано амортизацію основних засобів загальновиробничого призначення пральні на суму 1900 грн.;

- нараховано заробітну плату адміністративному персоналу на суму 14 000 грн. та єдиний внесок ?;

- нараховано амортизацію основних засобів адміністративного призначення на суму 4250 грн.;

- нараховано заробітну плату працівникам відділу реалізації готелю на суму 4000 грн. та єдиний внесок ?;

- понесено витрати на рекламу готельних послуг, сплачені рекламному агентству, на суму 1500 грн., крім того, ПДВ 20% – 300 грн., усього на суму 1800 грн.; у січні отримано дохід у сумі 130 000 грн., крім того, ПДВ 20% – 26 000 грн., усього на суму 156 000 грн. Усі кошти надійшли до каси готелю.

Необхідно відобразити в обліку господарські операції. Розв'язок подати в таблиці.

Завдання 4.

Протягом місяця готелем «Затишок» були здійснені такі витрати:

- оплачено електроенергію і комунальні послуги – 6 000 грн (у т.ч. ПДВ);
- придбано і видано формений одяг обслуговуючому персоналу – 1 200 грн. (у т.ч. ПДВ);
- придбано інвентар для прибирання приміщень – 1800 грн (у т.ч. ПДВ);
- оплачено послуги зв'язку - 7 500 грн (у т.ч. ПДВ);
- придбано і передано матеріали для облаштування номерів і загальних приміщень готелю (у т.ч. постільні речі, побутова хімія та ін.) – 960 грн (у т.ч. ПДВ —160 грн);
- нараховано зарплату обслуговуючому персоналу готелю – 15 500 грн;
- нараховано зарплату адміністративному персоналу готелю – 10 800 грн;
- нараховано амортизацію основних засобів та інших необоротних активів – 860 грн;
- проведено оплату за розрахунково-касове обслуговування – 150 грн;
- оплачено послуги пральні - 300 грн (у т.ч. ПДВ).

За проживання в готелі надійшла оплата від споживачів готельних послуг у сумі 55 200 грн (у т.ч. ПДВ).

Порядок відображення зазначених операцій у бухгалтерському обліку навести у таблиці.

№ з/п	Зміст операції	Сума, грн	Кореспонденція рахунків	
			дебет	кредит
1	2	3	4	5
1.	Визнання витрат за використану електроенергію та отримані комунальні послуги готелем			
2.	Нарахування податкового кредиту за ПДВ на вартість використаної електроенергії та отриманих комунальних послуг готелем			
3.	Оплата вартості електроенергії та комунальних послуг			
4.	Отримання форменого одягу для обслуговуючого персоналу			
5.	Нарахування податкового кредиту за ПДВ на вартість форменого одягу			
6.	Перерахування грошових коштів за формений одяг			

1	2	3	4	5
7.	Видача персоналу готелю форменого одягу			
8.	Перерахування грошових коштів в оплату інвентарю			
9.	Нарахування податкового кредиту за ПДВ із суми вартості інвентаря			
10.	Оприбуткування інвентаря			
11.	Списання розрахунків за ПДВ			
12.	Залік заборгованостей із передоплатою за інвентар			
13.	Відображення витрат з послуг зв'язку			
14.	Нарахування податкового кредиту за ПДВ на вартість послуг зв'язку			
15.	Оплата послуг зв'язку			
16.	Отримання матеріалів для облаштування номерів і загальних приміщень готелю			
17.	Нарахування податкового кредиту за ПДВ на вартість матеріалів для облаштування номерів і загальних приміщень готелю			
18.	Перерахування грошових коштів за матеріали для облаштування номерів і загальних приміщень готелю			
19.	Видача матеріалів для облаштування номерів і загальних приміщень готелю			
20.	Нарахування зарплати обслуговуючому персоналу готелю			
21.	Нарахування ЄСВ			
22.	Нарахування зарплати адміністративному персоналу готелю			
23.	Нарахування ЄСВ			
24.	Нарахування амортизації основних засобів та інших необоротних активів			
25.	Визнання витрата розрахунково-касового обслуговування			
26.	Оплата банку за розрахунково-касове обслуговування			
27.	Визнання витрат з послуг сторонньої пральні			
28.	Нарахування податкового кредиту за ПДВ на вартість послуг пральні			
29.	Оплата послуг сторонньої пральні			
30.	Визнання доходу за послуги з проживання в готелі			
31.	Нарахування податкові зобов'язання за ПДВ з послуг проживання в готелі			
32.	Списання суми фактичної виробничої собівартості готельних послуг			
33.	Визначення фінансового результату			

ЗАНЯТТЯ 8. Облік діяльності ресторанів і кафе як підрозділів готельного господарства

Питання до розгляду:

1. Поняття, форми та передумови діяльності ресторанів і кафе готелів
2. Визначення і визнання запасів в підрозділах підприємств ресторанного господарства, їх оцінка та класифікація
3. Ціни та ціноутворення в ресторанах і кафе і контроль за ними
4. Документальне оформлення й облік руху товарів і тари в коморі, на кухні і в інших підрозділах підприємств ресторанного господарства.
5. Звітність матеріально-відповідальних осіб та облік в місцях зберігання товарів
6. Інвентаризація товарів і тари і визначення її результатів
7. Облік малоцінних та швидкозношуваних предметів

Дискусійні питання:

1. Які існують форми організації діяльності ресторанів і кафе готелів?
2. Які передумови діяльності ресторанів і кафе?
3. Визначення та визнання запасів
4. Оцінка запасів при надходженні і вибутті
5. Ціни та ціноутворення в ресторанах і кафе на куповані товари і власну продукцію і контроль за ними
6. Документальне оформлення і облік руху товарів і тари в коморі, на кухні і в інших підрозділах підприємств ресторанного господарства.
7. Звітність матеріально – відповідальних осіб та облік в місцях зберігання товарів
8. Інвентаризація товарів і тари і визначення її результатів
9. Облік малоцінних та швидкозношуваних предметів

Ключові терміни:

Ресторанне господарство, Технологічний процес закладу ресторанного господарства, Продукція власного виробництва, РРО.

Методичні вказівки до вивчення питань теми

У структурі готельних комплексів може бути декілька ресторанів. У великих готелях, що входять у готельні мережі як мінімум два ресторани – фешенебельний (фірмовий) і невеликий з менш високим рівнем цін. Ресторани при готелях обслуговують як проживаючих у них гостей, так і інші категорії. Вони також організовують обслуговування урочистих і офіційних прийомів, нарад, конференцій, конгресів, надають гостям інші послуги: продаж сувенірів, квітів, обслуговування в готельних номерах і т.д. У структурі ресторанного господарства найчастіше функціонують такі заклади : кафе, бар, буфет.

Ресторани і кафе можуть працювати в готелях як самостійні суб'єкти підприємницької діяльності – юридичні і фізичні особи, а також в складі підрозділів готелів.

Суб'єкти підприємницької діяльності для здійснення такої у сфері ресторанного бізнесу повинні мати:

– свідоцтво про державну реєстрацію ;

- довідку з єдиного державного реєстру про присвоєння ідентифікаційного коду;
- дозвіл на розміщення об'єкта торговельної діяльності;
- торговий патент на право провадження торгової діяльності на кожну точку, де здійснюється діяльність, яка підлягає патентуванню;
- ліцензію на право торгівлі алкогольними і тютюновими виробами;
- реєстратор розрахункових операцій (РРО), реєстраційне свідоцтво до нього, акт опломбування, ключі, книгу обліку РРО. А на випадок відключення РРО за вимогою законодавства – розрахункові книжки і книгу обліку розрахункових операцій до них.

Суб'єкти підприємницької діяльності-фізичні особи для здійснення діяльності у сфері ресторанного бізнесу повинні мати крім вказаних вище документів – книгу обліку доходів і витрат на своє ім'я.

Ресторани і кафе, які здійснюють свою діяльність в складі підрозділів готелів повинні також отримати ліцензію на право торгівлі алкогольними і тютюновими виробами, торговий патент на право провадження торгової діяльності на кожну торгову точку і реєстратор розрахункових операцій.

Заклади ресторанного господарства при готелях (кафе, ресторани, бари) у своїй діяльності мають дотримуватися вимог Правил роботи закладів (підприємств) ресторанного господарства, затверджених наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 24.07.2002 р. № 219.. Крім цього, якщо заклад ресторанного господарства планує самостійно готувати фірмові страви, кулінарні та борошняні кондитерські вироби, то він має виконувати вимоги Порядку розробки та затвердження технологічної документації на фірмові страви, кулінарні та борошняні кондитерські вироби на підприємствах громадського харчування, затвердженого наказом Міністерства економіки України від 25.09.2000 р. № 210.

Облік товарів в ресторанах і кафе може здійснюватись за купівельними (первісною вартістю) або за продажними (роздрібними) цінами. Якщо при ресторанах є комори, які обслуговують кілька підрозділів (кухня, кафе, бар, ресторан) підприємства, облік в них можуть вести за первісною вартістю, тому що такий порядок дозволить змінювати розмір торгової націнки в момент відпуску товарів з комори в інші підрозділи підприємства.

При формуванні первісної вартості, складовою її частиною відповідно до ПСБО 9 «Запаси» є транспортно-заготівельні витрати (далі – ТЗВ), які включаються до первісної вартості двома способами.

1-й спосіб – метод простого розподілу, який передбачає включення ТЗВ до первісної вартості у момент оприбуткування товарів з визначенням вартості одиниці товару.

2-й спосіб – передбачає накопичення і облік ТЗВ впродовж звітного періоду на окремому аналітичному рахунку і розподіл накопиченої суми в кінці звітного періоду за середнім відсотком між залишками товарів на кінець та реалізованими товарами за цей період.

При другому способі бухгалтер в кінці місяця розподіляє ТЗВ між реалізованими товарами і їх залишком. Для цього складає спеціальний розрахунок ТЗВ за формулою:

$$\text{Сер.\%ТЗВ} = (\text{ТЗВ поч. міс.} + \text{ТЗВ нарах.}) / (\text{Запаси поч. міс.} + \text{Запаси над.}) * 100,$$

де *ТЗВ поч. міс.* – залишки транспортно-заготівельних витрат на початок звітного місяця;

ТЗВ нарах. – сума нарахованих транспортно-заготівельних витрат за звітний місяць;

Запаси поч. міс. – сума залишку запасів за первісною вартістю на початок місяця;

Запаси над. – запаси, що надійшли за звітний місяць за первісною вартістю.

Сума ТЗВ, що відноситься до реалізованих запасів дорівнює:

$$\text{ТЗВ реалізованих запасів} = \text{сер.\%ТЗВ} * \text{Запаси реалізовані} / 100\%$$

Сума ТЗВ, яка відноситься до реалізованих запасів, списується на собівартість реалізованих запасів.

Порядок формування цін на страви і на кулінарні вироби здійснюється відповідно до Закону України «Про ціни і ціноутворення» від 21.06.2012 р. № 5007-VI, за яким підприємства ресторанного господарства самостійно встановлюють ціни продажу на продукцію власного виробництва та купівельні товари.

Ціна товару складається із сукупності елементів, склад яких може змінюватися залежно від багатьох чинників: реєстрація підприємства платником ПДВ, продаж товарів зі знижкою або без неї, форма продажу товарів.

Продажна (роздрібна) ціна підприємств ресторанного бізнесу включає суми торгової націнки та податку на додану вартість (ПДВ), якщо підприємство зареєстроване платником ПДВ (сума ПДВ не додається до продажної вартості, якщо підприємство не зареєстроване платником ПДВ).

На відміну від складів підприємств торгівлі, у коморах ресторанів зберігаються не лише куповані товари, а й продовольча сировина, призначена для приготування різних страв для клієнтів.

Виготовлення продукції – це виробничий процес у промисловості, а не приготування страв у ресторані. Тобто субрахунок 201 стосується

тільки виробничих підприємств як таких і для обліку сировини у коморах ресторанів та кафе не підходить.

З огляду на те, що ресторани діють у сфері роздрібної торгівлі, треба використовувати рахунок 28 «Товари». Цей рахунок використовують, зокрема, торговельні підприємства й організації, а також підприємства громадського харчування.

Закуплена продовольча сировина, як і куповані товари, обліковуються у коморах ресторанів на субрахунку 281 «Товари на складах».

Під час надходження всіх продуктів (тобто купованих товарів і сировини) до комори ресторану вони оцінюються за собівартістю.

Під час передавання продовольчої сировини з комори ресторану на кухню сировина оцінюється за собівартістю. Згідно з п. 16 П(С)БО 9, під час відпуску запасів у виробництво здійснюється їх оцінка за одним із таких методів: ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів; середньозваженої собівартості; собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО); нормативних витрат; ціни продажу.

Таким чином, надходження від постачальників запасів до комори відображається проведенням Д-т 281 К-т 631 (за мінусом ПДВ) за собівартістю придбання. Передача запасів із комори на кухню обліковується проведенням Д-т 23 К-т 281, а до торгового залу – Д-т 282 К-т 281 за середньозваженою собівартістю.

Завдання 1

Нижче наведені деякі поняття та визначення, які асоціюються з запасами. Які з термінів, наведених в частині А, відповідають визначенням, поданим у частині В? Підберіть відповідні пари.

Частина А		Частина В	
1		2	
1	незавершене виробництво	А	Припущення, що запаси використовуються в послідовності, що є протилежною їх надходженню
2	середньозваже на собівартість	Б	Активи, які утримуються з метою їх подальшого продажу
3	транспортно-заготівельні витрати	В	Припущення, що вартість запасів складається із «суміші» придбаних запасів та тих, які залишилися на початок періоду
4	ідентифікована собівартість	Г	Активи, передані іншому підприємству, без передачі права власності на них, для подальшої реалізації
5	обмін на подібні запаси	Д	Припущення, що запаси використовуються в тій же послідовності, в якій вони надходили
6	товари	Е	Найменша з двох – первісна вартість та чиста вартість реалізації
7	ЛІФО	Є	Оцінка запасів, які використовуються для виконання спеціальних замовлень

1		2	
8	ФІФО	Ж	Активи, які перебувають в процесі виробництва з метою подальшого продажу створеного продукту
9	оцінка запасів на дату балансу	З	Здійснюється за балансовою або справедливою вартістю переданих запасів
10	запаси, передані на комісію	І	Сума, яка розподіляється між залишками запасів на кінець місяця і запасами, які вибули за місяць

Завдання 2

На складі ресторану виявили зіпсовані товари вартістю 1200 грн., у тому числі ПДВ -200 грн. Норми природного убутку для таких товарів не встановлено. Відповідно до рекомендацій інвентаризаційної комісії та рішення керівника товари підлягають списанню.

Відобразити в обліку списання зіпсованих товарів

Таблиця

Відображення в обліку списання зіпсованих товарів

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дт	Кт	
1	Списано на витрати вартість зіпсованих товарів			
2	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ виходячи з купівельної вартості списаних товарів			
3	Відображено за балансом вартість списаних товарів			
4	Списано суму збитків за рішенням керівництва			

Завдання 3

Скласти кореспонденцію рахунків з обліку оприбуткування товарів на склад ресторану «Аріадна»

Таблиця

Облік надходження товарів на склад

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
1	Відображено отримання купованих товарів від постачальників			12000
2	Відображено право на податковий кредит з ПДВ			2400
3	Відображено включення до собівартості товарів транспортних витрат, що відшкодовуються постачальникам			400
4	Відображено право на податковий кредит з ПДВ			80

Продовження табл.

1	2	3	4	5
5	Відображено отримання поворотної тари від постачальників			500
6	Відображено отримання від постачальників продовольчої сировини			10000
7	Відображено право на податковий кредит з ПДВ			2000
8	Відображено отримання картонної тари у власність від постачальників (суму її вартості виділено у рахункуфактурі)			100
9	Відображено право на податковий кредит з ПДВ			20
10	Відображено оплату рахунків постачальників (14400 + 480 + 12000 + 120 = 27000)			27000

Завдання 4

Кафе закупляє в постачальника товар на суму 2400,00 грн., у т.ч. ПДВ – 400,00 грн. Рівень націнки складає 50% покупної ціни з урахуванням ПДВ.

44 Навести кореспонденцію рахунків з оприбуткування товарів на складі.

Таблиця

Облік надходження товарів на склад

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дт	Кт	
1	Відображено отримання купованих товарів від постачальників			
2	Відображено право на податковий кредит з ПДВ			
3	Відображено передачу товарів із складу до бару			
4	Відображено торгову націнку на товар до бару (100% на собівартість товарів)			

Завдання 5

Кафе закупляє в постачальника товар на суму 24000,00 грн., у т.ч. ПДВ – 4000,00 грн. Рівень націнки складає 50 % покупної ціни з урахуванням ПДВ. Необхідно розрахувати: суму націнки, ціну продажу з урахуванням ПДВ та торгову націнку кафе.

Завдання 6.

Розрахувати суму залишку транспортно-заготівельних витрат на кінець місяця за наступними даними: 1. Залишок на початок місяця: – товари -3000 грн.; -транспортно-заготівельні витрати -300 грн. 2. Надійшло за місяць: – товари -5000 грн.; -транспортно-заготівельні витрати -600 грн. 3. Вибуло за місяць товарів – 6000 грн.

ЗАНЯТТЯ 9. Облік грошових коштів, розрахунків

Питання до розгляду:

1. Економічний зміст і завдання обліку грошових коштів та дебіторської заборгованості.
2. Облік касових операцій.
3. Облік коштів на рахунках в банку.
4. Облік розрахунків з підзвітними особами.
5. Облік розрахунків з покупцями і замовниками та іншими дебіторами.

Дискусійні питання:

1. Якщо на підприємстві є тільки посада бухгалтера, чи може він виконувати обов'язки касира, обґрунтувати?
2. Чому в плані рахунків розмежовано назви рахунків 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками» та 37 «Розрахунки з іншими дебіторами»? Чи можливо їх об'єднати в один рахунок і збільшити кількість субрахунків?
3. Яким чином дебіторська заборгованість пов'язана з грошовими коштами, чому вони об'єднані в один 3 клас рахунків?

Ключові терміни: грошові кошти, готівка, безготівкові кошти, каса, рахунок в банку, підзвітні особи, добові, дебіторська заборгованість, покупці, акредитив, інкасо.

Первинні документи: видатковий касовий ордер, прибутковий касовий ордер, платіжне доручення, платіжна вимога-доручення, акредитив, інкасове доручення, вексель, грошовий чек, виписка банку, об'ява на внесення готівки в банк, звіт про використання коштів, наданих на відрядження або під звіт, посвідчення про відрядження, накладна, товарно-транспортна накладна.

Інші документи: касова книга, розрахунок встановлення ліміту залишку готівки в касі, журнал реєстрації прибуткових і видаткових касових документів, заява на відкриття рахунків, картка зі зразками підписів та відбитком печатки, журнал реєстрації посвідчень про відрядження, журнал депонованої заробітної плати.

Методичні вказівки до вивчення питань теми

Касові операції здійснюються на підставі належним чином оформлених касових документів (касових ордерів та відомостей на виплату грошей, розрахункових документів, квитанцій програмно-технічних комплексів самообслуговування, відомостей закупівлі сільськогосподарської продукції, інших прибуткових та видаткових касових документів), за допомогою яких відповідно до законодавства України оформляються касові операції, звіти про використання коштів, а також відповідні журнали встановленої форми для реєстрації цих документів та книги обліку.

Для обліку наявності, руху і залишків готівки в касі використовують рахунок 30 «Готівка» – активний, балансовий, інвентарний, матеріальний, до якого відкриваються наступні субрахунки:

- 301 «Готівка в національній валюті»;
- 302 «Готівка в іноземній валюті».

Підприємства туристичного бізнесу (юридичні особи) для зберігання коштів і здійснення всіх видів банківських операцій відкривають рахунки в банках на власний вибір і за згодою цих банків. Кожне туристичне

підприємство може відкривати два і більше поточних рахунків у національній валюті та рахунки в іноземній валюті.

Для відкриття рахунку банку надаються наступні документи:

- заява банківської форми;
- копії виписки з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців;
- статут (або інший установчий документ), затверджений нотаріально;
- довідки з податкової адміністрації та Пенсійного фонду;
- картка зі зразками підписів керівника і головного бухгалтера, якщо він передбачений штатним розкладом.

У разі відсутності призначеного головного бухгалтера підпис залишає лише керівник і ставиться на картці печатка підприємства.

Безготівкові розрахунки здійснюються за типовими банківськими документами на паперових носіях або в електронному вигляді. Передбачені наступні банківські документи, які визначають форму безготівкових розрахунків: платіжні доручення, платіжні вимоги-доручення, платіжні вимоги, акредитиви, розрахункові чеки, векселі та меморіальні ордери.

Оперативне ведення туристичним підприємством своїх рахунків у банку та обмін технологічною інформацією, визначеною в договорі між банком та клієнтом, підприємство може здійснювати за допомогою систем дистанційного обслуговування. Дистанційне обслуговування рахунку підприємства може здійснювати за допомогою систем «Клієнт-Банк», «КлієнтІнтернет-Банк», «телефонний банкінг» тощо.

Під час здійснення розрахунків за допомогою цих систем застосовуються електронні розрахункові документи.

Для бухгалтерського обліку наявності та руху грошових коштів на поточному рахунку в національній валюті призначений рахунок 31 «Рахунки в банках».

Бухгалтерський облік інших грошових коштів здійснюють на активному рахунку 33 «Інші кошти», на якому ведеться узагальнення інформації про 47 наявність та рух грошових коштів (у національній та іноземній валюті), кошти в дорозі, тобто грошові суми, внесені до кас банків, ощадних кас або поштових відділень для подальшого їх зарахування на рахунках туристичного підприємства в банках та інших цінностей. Під іншими цінностями розуміють бланки цінних паперів і документів суворого обліку, що виготовляються за ліцензією Міністерства фінансів України.

Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності регламентуються положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»

Дебіторською вважається заборгованість підприємству різних інших підприємств та осіб, що виникла на певну дату, а дебітори – це юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їхніх еквівалентів або інших активів.

В готелях розрахунки з покупцями і замовниками виникають при бронюванні місць в готелях, при оформленні документів на проживання, при реалізації власної продукції покупцям ресторанами і кафе в складі підрозділів готелю. Для обліку розрахунків із покупцями за відвантажену продукцію і замовниками за виконані роботи (послуги) передбачено рахунок 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками».

На рахунок 37 «Розрахунки з різними дебіторами» ведеться облік розрахунків за поточною дебіторською заборгованістю з різними дебіторами за авансами виданими, нарахованими доходами, за претензіями, за відшкодуванням завданих збитків, за позиками членів кредитних спілок та за іншими операціями.

Приклад 1

Розрахуємо ліміт каси та термін здавання виручки в банк для підприємства, готівкова виручка якого за останні 3 місяці становить 300000 грн., в т.ч. 100 000 грн. отримано з банку. Кількість робочих днів за останні 3 місяці – 64. Підприємство працює до 20:00, а банк у місті – до 17:00.

Ліміт каси підприємства обчислюємо виходячи з середньоденних надходжень, крім сум, що отримані з банку: $(300\ 000 - 100\ 000) / 64 = 3125$ (грн.). Так як робочий день на підприємстві триваліший за робочий день банку, строки здавання виручки в банк – на наступний робочий день.

Приклад 2

Працівник отримав кошти під звіт 18.02.20X9 року на закупівлю канцелярського приладдя. За таких умов він зобов'язаний здійснити закупівлю та здати невитрачені кошти в касу підприємства до 19.02.20X9 року, а звіт про використання коштів, наданих на відрядження або під звіт, – до 22.02.20X9 року (не пізніше трьох робочих днів).

Приклад 3

Працівник отримав кошти під звіт 03.03.20X9 року на закупівлю сільськогосподарської продукції у сумі 300 грн. і купив за ці кошти продукцію 11.03.20X9 р. на 50 грн., 12.03.20X9 р. на 70 грн., 13.03.20X8р. на 100 грн.

Залишок коштів в сумі 80 грн. він зобов'язаний повернути в бухгалтерію не пізніше 14.03.20X9 р., а звіт можна подати одразу про всі витрачені суми 14.03.20X9р. (не пізніше 10 робочих днів).

Завдання 1

На початок звітного періоду залишок готівки в касі становив 2400 грн. Протягом звітного періоду в касі підприємства відбулись такі господарські операції:

- одержано з рахунка в банку готівку на виплату заробітної плати – 20000 грн.;
- видано готівки на відрядження – 420 грн.;
- внесено покупцями готівку за одержану продукцію - 1300 грн.;
- виплачено заробітну плату – 19600 грн.;
- видано в підзвіт на господарські потреби – 200 грн.;
- внесено на рахунок у банку залишок невиданої заробітної плати – 400 грн.;

Відобразити господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку. Визначити залишок готівки на кінець звітного періоду.

Завдання 2

На початок звітного періоду залишок готівки на рахунку в банку 48 становив 36000 грн. Протягом звітного періоду на поточному рахунку підприємства відбулись такі господарські операції:

- сплачено постачальникам за запасні частини – 25000 грн.;
- одержано від покупців за відвантажену продукцію – 42000 грн.;
- сплачено ПДВ до бюджету – 34 00 грн.;
- сплачено міськвиконкому за профспілкові путівки – 15000 грн.;
- одержано з рахунка готівки на відрядження – 1200 грн.;
- сплачено постачальникам за електроенергію – 5600 грн.;
- внесено на рахунок залишок невиданої заробітної плати – 320 грн.

Відобразити господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку. Визначити залишок коштів на кінець звітного періоду.

Завдання 3

На підставі даних ресторану «Прибузький» за 25.09.202_ р., наведених нижче, складіть звіт касира:

Залишок грошей в касі на кінець дня 24.09.202_р. – 357,44грн. Впродовж дня 25.09.202_ р. було здійснено наступні операції із готівковими коштами:

1) За прибутковим касовим ордером №50 одержано виторг від реалізації товару на суму 46802,00 грн.

2) За прибутковим касовим ордером №51 одержано від директора залишок невикористаних підзвітних сум 35,80 грн.

3) За прибутковим касовим ордером №52 одержано від комірника в погашення заподіяної ним матеріальної шкоди 112,60 грн.

4) За видатковим ордером № 34 видано на відрядження менеджеру підприємства 890,00 грн.

5) За видатковим ордером № 35 видано ПП Петровському І. О. 8560,00 грн. в оплату одержаних товарів.

6) За видатковим ордером № 36 за даними платіжної відомості видано працівникам підприємства аванс за вересень у сумі 14706,50 грн.

7) За видатковим ордером № 37 та підставі на внесення готівки здано в обслуговуючий підприємством банк 20000грн. Ліміт готівки у касі встановлено у розмірі 2500грн.

Завдання 4

Розрахуйте ліміт каси та терміни здавання виручки до банку. Складіть розрахунок встановлення ліміту залишку готівки в касі. Вихідні дані: робочий день на підприємстві завершується о 17:00. П'ятиденний робочий тиждень. Банк знаходиться у місті, де працює підприємство. Операційний день банку – до 18:00. Показники за вересень-листопад 20X8 року наведено в таблиці

Таблиця

Показники руху готівки в касі підприємства
за вересень-листопад 20X8 року

Показник	Сума, грн.
Готівкова виручка (надходження до каси)	90000
Виплачено готівкою на різні потреби	80000
З них витрати на заробітну плату	20000

Завдання 5

Скласти кореспонденцію за наведеними нижче операціями:

- 1) Витрачені підзвітними особами кошти на придбання малоцінних та швидкозношуваних предметів, які оприбутковано на складі;
- 2) Повернуті в касу підзвітними особами залишки невитрачених сум;
- 3) Надійшли на склад від постачальників малоцінні та швидкозношувані предмети;
- 4) З каси видана готівка підзвітній особі на відрядження;
- 5) З поточного рахунку перераховані кошти постачальникам за малоцінні та швидкозношувані предмети.

Завдання 6

Скласти кореспонденції рахунків, заповнити використовувані при здійсненні господарських операцій первинні документи, визначити залишок грошових коштів туристичного підприємства «Зоря» на поточному рахунку станом на 01.08.20X9 р.

Вихідні дані: станом на 01.07.20X9 року на поточному рахунку туристичного підприємства «Зоря» був залишок грошових коштів в національній валюті в сумі 45800 грн. За липень 20X9 року підприємством було здійснено такі господарські операції:

- надійшли грошові кошти від ВАТ «Грач» за реалізовану готову продукцію в сумі 36 000 грн.;
- отримано довгострокову позику у банку КБ «Мрія» – 50 000 грн.;
- погашено заборгованість перед ВАТ «Обленерго» в сумі 45 000 грн.;
- отримано грошові кошти в касу для видачі заробітної плати працівникам – 15 000 грн., на господарські потреби 1000 грн.;
- видано заробітну плату працівникам – 13 000 грн.

ЗАНЯТТЯ 10. Облік власного капіталу

Питання до розгляду:

1. Визначення власного капіталу та його складові.
2. Формування та облік статутного капіталу.
3. Облік неоплаченого та вилученого капіталів.
4. Формування та облік додаткового та резервного капіталів.
5. Облік нерозподіленого прибутку.

Дискусійні питання:

1. Чим обумовлене затвердження мінімального розміру статутного капіталу акціонерних товариств, чи доцільно його збільшувати (зменшувати)?
2. Чому, на Вашу думку, для нерозподіленого прибутку і непокритого збитку передбачено один рахунок 44 «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)»?
3. Обґрунтуйте відсутність типових форм первинних документів для обліку операцій з власним капіталом.

Ключові терміни: капітал, власний капітал, статутний капітал, пайовий капітал, резервний капітал, додатковий капітал, нерозподілений прибуток, непокриті збитки, вилучений капітал, неоплачений капітал, акціонерні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю.

Первинні документи: з оприбуткування активів: виписка банку, прибутковий касовий ордер, акт приймання-передачі основних засобів, прибутковий ордер та ін.; прибутково-видаткова накладна на бланки суворої звітності, акт на списання використаних бланків.

Інші документи: статут, установчий договір, бухгалтерська довідка, протокол зборів учасників, прибутково-видаткова книга з обліку бланків суворої звітності

Методичні вказівки до вивчення питань теми

При вивченні обліку власного капіталу необхідно ознайомитись з порядком його формування в залежності від організаційно-правової форми підприємства.

Власний капітал є основою для початку і продовження господарської діяльності підприємства та одним із найістотніших і найважливіших показників, оскільки відображає здатність підприємства підтримувати ефективність свого господарювання.

Найбільш гнучкою формою для малого туристичного підприємства є товариство з обмеженою відповідальністю. Іншою організаційно-правовою формою діяльності є товариство з повною відповідальністю, в якому всі учасники несуть солідарну відповідальність за зобов'язання підприємства всім своїм майном.

Готельно-ресторанне підприємництво доцільно реалізовувати на основі значних початкових інвестицій у формі акціонерного товариства. Головним атрибутом такого товариства служить акція – цінний папір без встановленого терміну обігу, який свідчить про участь у статутному капіталі товариства, підтверджує право на участь в управлінні ним

Відображення операцій по формуванню та зміні величини статутного капіталу акціонерного товариства здійснюється тільки після належної реєстрації змін статуту в органах, якими він був зареєстрований.

Власний капітал підприємства (тобто капітал, який належить власникам підприємства) визначається як різниця між вартістю його майна (активів) і зобов'язаннями підприємства:

Власний капітал = Активи – Зобов'язання.

Здійснюючи підприємницьку діяльність, підприємства використовують залучені кошти, утворюючи борги. Боргові зобов'язання підтверджують права і вимоги кредиторів щодо активів підприємства ($A=Z+K$) і мають вищий пріоритет порівняно з вимогами власників.

Тому, власний капітал – це частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань ($K= A-Z$).

Основним елементом власного капіталу є статутний капітал. Статутний капітал – це вартісний вираз основних і оборотних засобів підприємства, котрими воно володіє. Статутний капітал фіксують і реєструють в установчих документах, зокрема в договорі учасників і статуті господарського товариства. Подальші зміни статутного капіталу можуть відбуватися лише за умови зміни статуту і повідомлення про це органу, що його зареєстрував.

Вкладом до статутного капіталу можуть бути гроші, цінні папери, інші речі або майнові чи інші відчужувані права, що мають грошову оцінку, якщо інше не встановлено законом.

Забороняється використовувати для формування статутного капіталу бюджетні кошти, кошти, одержані в кредит та під заставу, векселі, майно державних (комунальних) підприємств, яке відповідно до закону (рішення органу місцевого самоврядування) не підлягає приватизації, та майно, що перебуває в оперативному управлінні бюджетних установ, якщо інше не передбачено законом.

Для обліку формування статутного капіталу призначений субрахунок 401 «Статутний капітал» до рахунку 40 «Зареєстрований (пайовий капітал)».

Формування та рух статутного капіталу тісно пов'язаний з неоплаченим та вилученим капіталом.

Неоплачений капітал – сума заборгованості власників (учасників) за внесками до статутного капіталу.

Розрахунки з учасниками та засновниками за внесками до статутного капіталу в бухгалтерському обліку відображаються на рахунку 46 «Неоплачений капітал». Цей рахунок є регулюючим (контрарним) рахунком. Аналітичний облік неоплаченого капіталу ведеться за видами розміщених неоплачених акцій (для акціонерних товариств) та за кожним засновником (учасником) підприємства. Сальдо рахунка відображає заборгованість засновників (учасників) за внесками до статутного капіталу підприємства на кінець звітного періоду і вираховується при визначенні підсумкової суми власного капіталу.

Вилучений капітал – фактична собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених товариством у його учасників.

Для обліку вилученого капіталу призначено рахунок 45 «Вилучений капітал» де за дебетом рахунка 45 «Вилучений капітал» відображають фактичну собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених господарським товариством у його учасників, за кредитом – вартість анульованих або перепроданих акцій (часток). Цей рахунок, як і рахунок 46, є регулюючим щодо рахунку 40.

Резервний капітал – сума резервів, створених відповідно до чинного законодавства або установчих документів, за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства.

Для обліку резервного капіталу призначений рахунок 43 «Резервний капітал», на якому за кредитом відображають створення резервного капіталу, а за дебетом – його використання.

Приклад 1

1 березня 20X9 року зареєстроване підприємство «А» зі статутним фондом 500000 грн., учасниками якого є підприємства «Б» – 20%, «С» – 60% та «Д» – 20%. Підприємство «Б» як внесок до статутного капіталу внесло будівлю, «С» – автомобілі, «Д» – готівку на розрахунковий рахунок. Відобразимо ці операції на рахунках бухгалтерського обліку.

1. Відображено розмір статутного капіталу:

Дт 46- Кт 40 = 500000 грн.

2. Підприємство «Б» передало у статутний фонд будівлю:

Дт 10 – Кт 46 = 100000 грн.

3. Підприємство «С» передало автомобілі:

Дт 10 – Кт 46 = 300000 грн.

4. Підприємство «Д» передало гроші:

Дт 31 – Кт 46 = 100000 грн.

Приклад 2

За результатами звітнього року підприємство отримало чистий прибуток 10000 грн., 2000 грн. з яких направлено на збільшення статутного капіталу, а 3000 грн. – на виплату дивідендів і 5% ($10000 \cdot 5\% = 500$ грн.) на збільшення резервного капіталу.

В бухгалтерському обліку зазначені операції будуть відображатись наступним чином:

Дт 441 – Кт 443 = 5500 грн. ($2000 + 3000 + 500 = 5500$ – сума прибутку, яка буде використана на підприємстві);

Дт 443 – Кт 40 = 2000 грн.

Дт 443 – Кт 67 = 3000 грн.

Дт 443 – Кт 43 = 500 грн.

Завдання 1

Активи готелю становлять 300000 грн.; зобов'язання перед кредиторами – 160000 грн. Визначити власний капітал готелю.

Завдання 2

За звітний період заклад харчування одержав від своєї діяльності 52000 грн. прибутку. Протягом звітнього періоду прибуток було використано на: створення резервного капіталу – 13000 грн., покриття збитків минулого року – 7000 грн., нарахування дивідендів – 4500 грн.

Скласти кореспонденцію рахунків за змістом операцій в таблиці

Таблиця

Облік фінансових результатів та їх використання

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дт	Кт	
1	Відображення одержаного прибутку			52000
2	Протягом звітнього періоду було використано прибутку:			
	а) створено резервний капітал			13000
	б) покрито збитки минулого звітнього періоду			7000
	в) нараховано дивіденди учасникам (засновникам)			4500
3	Списано в кінці звітнього періоду суми розподіленого(використаного) прибутку 24500 грн. ($13000 + 7000 + 4500$)			24500

Завдання 3

Скласти кореспонденції рахунків з формування статутного капіталу, визначити розмір неоплаченого капіталу. Вихідні дані: в квітні 20X9 року підприємство отримало свідоцтво про державну реєстрацію ВАТ «Парус» із статутним капіталом 1000000 грн. на момент реєстрації було отримано основних засобів як внесок до статутного капіталу на суму, що становить 50% зареєстрованого статутного капіталу, прийнято рішення про випуск 5000 акції по ціні 100 грн.

Завдання 4

Відобразити внески учасників у статутний капітал на рахунках бухгалтерського обліку, визначити суми внесків власників.

Вихідні дані: 1 березня 20X8 року зареєстроване підприємство «А» зі статутним фондом 500000 грн., учасниками якого є підприємство «Б» – 20%, «С» – 60% та «Д» – 20%. Підприємство «Б» як внесок до статутного капіталу внесло будівлю, «С» – автомобілі, «Д» – готівку на розрахунковий рахунок.

Завдання 5

Відобразити на рахунках бухгалтерського обліку використання нерозподіленого прибутку.

Вихідні дані: за результатами звітного року підприємство отримало чистий прибуток 10000 грн., 4000 грн. з яких направлено на збільшення статутного капіталу, а 3000 грн. – на виплату дивідендів, 1000 грн. – на утворення резервного капіталу.

Завдання 6

Відобразити на рахунках бухгалтерського обліку формування резервного капіталу та визначити його можливу величину.

Вихідні дані: статутом ВАТ „Орел” передбачено, що відрахування до резервного капіталу здійснюються щорічно в сумі 5% від чистого прибутку до досягнення загальної суми 25% від статутного капіталу. Статутний капітал ВАТ „Орел” становить 60 тис. грн. Прибуток у перший рік діяльності становив 400 тис. грн.

Завдання 7

Відобразити на рахунках бухгалтерського обліку нарахування та виплату дивідендів.

Вихідні дані: на загальних зборах акціонерів відкритого акціонерного товариства, які відбулися у березні 20X9 р., прийнято рішення сплатити дивіденди за 20X8 рік в сумі 300000 грн.

Завдання 8

Скласти кореспонденції рахунків з формування резервного капіталу, вказати документи.

Вихідні дані: на загальних зборах акціонерів відкритого акціонерного товариства, які відбулися у березні 20X9 р., прийнято рішення 5% прибутку за 20X8 рік направити на збільшення резервного капіталу. Чистий прибуток за 20X8 рік складав 50000 грн.

Завдання 9

Скласти кореспонденції рахунків з використання нерозподіленого прибутку.

Вихідні дані: у березні 20X8 р. товариство приймає рішення збільшити свій статутний капітал за рахунок прибутку на 50000 грн. Державна реєстрація відповідних змін у статутному капіталі підприємства відбулась у січні 20X9 р.

Завдання 10

Визначити суму власного капіталу на момент реєстрації та через два роки діяльності, скласти кореспонденції з формування власного капіталу, вказати документи.

Вихідні дані: ВАТ “Олімп” зареєструвало статутний капітал на суму 200000 (20000 акцій номіналом 10 грн.). На дату реєстрації грошовими коштами було оплачено 50% статутного (акціонерного) капіталу. Після реєстрації 20% статутного капіталу було оплачено грошовими коштами (акції розміщені за номіналом), 20% акцій розміщено і оплачено за ринковою вартістю по 12 грн. Решту акцій погашено основними засобами. За два роки діяльності було отримано 300000 грн. чистого прибутку, з якого 5% відраховано в резервний капітал і 70% використано на виплату дивідендів за акціями.

Завдання 11

Скласти кореспонденції з формування статутного капіталу, внесків учасників. Визначити величину власного капіталу, вказати документи

Вихідні дані: статутний капітал ТзОВ “Мрія” зареєстровано в сумі 100 мінімальних заробітних плат. На момент реєстрації необхідну суму було внесено грошовими коштами. Решту суми внесено матеріалами – 10%, основними засобами – 20% і грошовими коштами. Через рік діяльності ТзОВ отримало чистий прибуток 80000 грн., який використано: 10% - на дивіденди і 5% - на резервний капітал. В цьому ж періоді було безкоштовно отримано нематеріальні активи – 15000 грн., паливо – 5000 грн.

Завдання 12

Скласти бухгалтерські записи для відображення отримання основних засобів у рахунок внесків до статутного капіталу, вказати документи.

Вихідні дані: при створенні підприємства одним із засновників як внесок до статутного капіталу, за узгодженням усіх засновників, була передана виробнича лінія справедливою вартістю 11000 грн., витрати на доставку і монтаж якої склали 1200 грн. (у т. ч. ПДВ).

Завдання 13

Скласти бухгалтерські записи для відображення безоплатного отримання основних засобів і формування додаткового капіталу, вказати документи.

Вихідні дані: у 20X8 році підприємство «Артеол» отримало безоплатно автомобіль, вартість якого на ринку 60000 грн. (в т.ч. ПДВ), витрати на реєстрацію авто склали 2000 грн. Через два роки автомобіль реалізували за 50000 грн. (в т.ч. ПДВ). Ліквідаційна вартість авто 10000 грн., термін експлуатації 7 років, метод амортизації – прямолінійний.

Завдання 14

Скласти бухгалтерські записи для відображення збільшення статутного капіталу за рахунок додаткової емісії акцій

Вихідні дані: засновники підприємства прийняли рішення про збільшення розміру статутного капіталу за рахунок емісії, випустили акції в кількості 65 500 штук номіналом 1 грн., які були придбані за ціною 2 грн. за грошові кошти.

Завдання 15

Скласти бухгалтерські записи для виправлення помилок минулих періодів у звітності 20X9 року за рахунок нерозподіленого прибутку

Вихідні дані: у 20X8 році занижена собівартість реалізованої продукції на 5000 грн.

ЗАНЯТТЯ 11. Облік зобов'язань

Питання до розгляду:

1. Економічний зміст та класифікація зобов'язань.
2. Облік розрахунків з постачальниками та підрядниками.
3. Облік розрахунків за податками й платежами.
4. Облік кредитів банків.
5. Облік доходів майбутніх періодів.

Дискусійні питання:

1. Що покладено в основу відокремлення доходів майбутніх періодів від загальної суми зобов'язань підприємства? Який зв'язок цих доходів з іншими доходами підприємства та зобов'язаннями?

2. Яка ділянка обліку, зобов'язання чи дебіторська заборгованість, є більш трудомісткою?

3. Який взаємозв'язок рахунків «короткострокові зобов'язання», «поточні зобов'язання» та «поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями»?

Ключові терміни: розрахунки, зобов'язання, довгострокові зобов'язання, поточні зобов'язання, постачальники, підрядники, податки, платежі, доходи майбутніх періодів, кредити банків.

Первинні документи: накладна, товарно-транспортна накладна, податкова накладна, рахунок-фактура

Інші документи: вантажна митна декларація, кредитний договір, договір поставки, журнал обліку вантажів, що надійшли, акт про приймання матеріалів, акт про виявлені дефекти устаткування, протоколи зборів учасників, доручення, акт виконаних робіт.

Методичні вказівки до вивчення питань теми

Для вирішення практичних завдань здобувачам необхідно ознайомитись із з порядком визнання та оцінки зобов'язань за ПСБО 11 «Зобов'язання», з різними формами безготівкових розрахунків за товарно-матеріальні цінності та послуги, а також з обліком кредиторської заборгованості, обліком розрахунків з бюджетом, розрахунків з оплати праці з працівниками, 56 розрахунків за страхуванням.

Зобов'язання – це заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють в собі економічні вигоди.

Зобов'язання – це джерела залучених коштів підприємства, які, крім власного капіталу, формують пасив балансу.

До довгострокових відносяться такі зобов'язання, первинний термін погашення яких був встановлений більше 12 місяців. До них належать довгострокові позики банку, видані на строк більше одного року, довгострокові векселі видані, довгострокові зобов'язання за орендою та зобов'язання за облігаціями.

Обліковуються довгострокові і поточні зобов'язання за їх видами на окремих рахунках бухгалтерського обліку і відображаються окремими розділами пасиву балансу.

Туристичні підприємства в умовах конкуренції самі визначають співвідношення власного капіталу і залучених джерел, керуючись при цьому принципами автономності та економічної доцільності. У складі залучених джерел поряд із банківським кредитом широко використовується комерційний кредит. Усі питання, пов'язані з видачею і погашенням кредитів, регламентуються правилами банків і кредитною угодою між позичальником і банком.

Синтетичний облік розрахунків по банківських кредитах здійснюється на пасивних рахунках 60 «Короткострокові позики», 50 «Довгострокові позики». По кредиту зазначених рахунків відображається збільшення

заборгованості банкам, по дебету – часткове або повне їх погашення. Записи в облікових регістрах по руху кредитів на рахунках проводяться за даними виписок банків з цих рахунків з доданими до них виправдними документами.

Основними контрагентами готельно-ресторанних підприємств при закупівлі предметів та засобів праці є постачальники і підрядники, внаслідок операцій з якими виникає кредиторська заборгованість.

Постачальники – це юридичні або фізичні особи, які здійснюють постачання товарно-матеріальних цінностей (сировини, матеріалів, палива, запасних частин, МШП), що надають послуги (подачу електроенергії, газу, води, пари тощо), виконують роботи (поточний і капітальний ремонт основних засобів тощо).

Підрядники – спеціалізовані підприємства або фізичні особи, які виконують будівельно-монтажні роботи при спорудженні об'єктів на підставі договорів підяду на капітальне будівництво.

Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги – сума заборгованості постачальникам і підрядникам за матеріальні цінності, виконані роботи та послуги.

Облік розрахунків з постачальниками та підрядниками ведеться на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками».

Податки і збори – це обов'язкові платежі підприємств та окремих осіб в державний або місцевий бюджети.

Основне місце в податковій системі належить податку на додану вартість (ПДВ).

Податковий кредит оплачується постачальникам матеріалів, послуг та іншим кредиторам і зменшує величину зобов'язання перед бюджетом. Податкове зобов'язання – це загальна сума податку, що нараховується до бюджету і сплачується підприємству покупцями за відвантажену готову продукцію і замовниками за виконані роботи. Суми податку на додану вартість, які належать сплаті до бюджету, визначаються в податковій декларації як різниця між податковим зобов'язанням і податковим кредитом.

Для узагальнення інформації про розрахунки туристичного підприємства за всіма видами платежів до бюджету, включаючи податки з працівників підприємства, та за фінансовими санкціями, що справляються в дохід бюджету призначено рахунок 64 «Розрахунки за податками й платежами». На цьому рахунку також узагальнюється інформація про інші розрахунки з бюджетом, зокрема за субсидіями, дотаціями та іншими асигнуваннями.

Одним із важливих поточних зобов'язань, що систематично виникають у процесі господарської діяльності туристичного підприємства, є зобов'язання перед працівниками по заробітній платі.

Для обліку розрахунків із заробітною платою призначений рахунок 66 «Розрахунки за виплатами працівникам».

Облік зобов'язань за страховими соціальними фондами ведеться на рахунку 65 «Розрахунки по страхуванню».

Приклад 1

Підприємство за договором купівлі-продажу отримало передоплату від покупця – 12000 грн., у т.ч. ПДВ – 2000 грн. Але вчасно заборгованість перед покупцем не погасило, за що одержало від нього претензію. Пізніше підприємство відвантажило йому товар, але не на всю суму, а на 4800 грн., у т.ч. ПДВ – 800 грн. (облікова вартість – 3000 грн.). Покупець подав позов до суду на решту суми (7200 грн.). Суд виніс рішення на користь покупця. Незабаром заборгованість перед покупцем погасили, відвантаживши йому товар на суму 7200 грн., у т.ч. ПДВ – 1200 грн. (облікова вартість – 5000 грн.). Облік кредиторської заборгованості за отриманою передоплатою відображено в таблиці.

Таблиця

Облік кредиторської заборгованості за отриманою передоплатою

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дт	Кт	
1	Отримано передоплату від покупця	311	681	12000
2	Відображено податкові зобов'язання з ПДВ	643	641	2000
3	Відвантажено товари покупцю	361	702	4800
4	Відображено податкові зобов'язання з ПДВ	702	643	800
5	Списано собівартість реалізованих товарів	902	281	3000
6	Зараховано заборгованості	681	361	4800
7	Списано доход на фінансовий результат	702	791	4000
8	Списано витрати на фінансовий результат	791	902	3000
9	Відвантажено товари покупцю	361	702	7200
10	Відображено податкові зобов'язання з ПДВ	702	643	1200
11	Списано собівартість реалізованих товарів	902	281	5000
12	Зараховано заборгованості	681	361	7200
13	Списано доход на фінансовий результат	702	791	6000
14	Списано витрати на фінансовий результат	791	902	5000

Завдання 1

Скласти проводки, вказати первинні документи. Визначити суму заборгованості покупців.

Вихідні дані: придбання послуг за звітний період склало 200000 грн., крім того, ПДВ. Постачальникам за безготівковим рахунком сплачено 180000 грн., в касу – 9000 грн.

Завдання 2

Скласти кореспонденції рахунків з погашення заборгованості векселем.

Вихідні дані: 02.01.20X9 р. підприємство „А” придбало у підприємства „Б” товари на загальну суму 24000 грн. (в т.ч. ПДВ). 01.02.20X9 р. підприємство „Б” погодилося прийняти від підприємства „А” простий вексель на суму 24000 грн. під 48% річних з терміном погашення 31.05.20X9р. Вексель був погашений вчасно.

Завдання 3

Готель «Відпочинок» уклав договір із банком про відкриття карткових зарплатних рахунків працівникам та їх обслуговування. Зарплату за першу половину квітня звітного року у сумі 20032 грн перераховано на картки. Комісія банку за цю операцію -100,16 грн. (5%). Перераховано до бюджету податок на доходи – 4847,04 грн. та Єдиний соціальний внесок – 5529,54 грн. Як на рахунках бухгалтерського обліку будуть відображені вказані операції?

Завдання 4

Водій готелю пошкодив бампер службового автомобіля. На СТО його відремонтували і виписали рахунок на суму 2400 грн, в т. ч. ПДВ 400 грн. Рахунок оплатив готель з поточного рахунку. Водій дав згоду на відшкодування завданого збитку із заробітної плати.

Скласти кореспонденцію рахунків за змістом операцій в таблиці.

Таблиця

Облік відшкодування завданих збитків із заробітної плати

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дт	Кт	
1	Відображено поза балансом суму шкоди, завданої автомобілю			2400
2	Отримано послуги з ремонту автомобіля на СТО			2000
3	Відображено розрахунки з ПДВ			400
4	Перераховано кошти СТО за ремонт автомобіля			2400
5	Отримано згоду працівника про відшкодування збитку через утримання із заробітної плати			2400
6	Списано суми збитків із позабалансу			2400
7	Утримано суму збитків із заробітної плати			2400

Завдання 5

Скласти проводки і зазначити суми зобов'язань та фінансових витрат.

Вихідні дані: 01.10.20X8 р. підприємство «Альфа» отримало акт виконаних робіт за юридичні послуги адвоката у сумі 20000 грн. (крім

того ПДВ). Кредиторська заборгованість була погашена 02.01.20X9р. дисконтним векселем номінальною вартістю 26400 грн., який у свою чергу, був погашений 31.03.20X9р.

Завдання 6

Визначити суму ПДВ за 1 квартал 20X9 року.

Вихідні дані: за 1 квартал 20X9 року підприємством «Альянс» придбано: матеріалів на суму 620 тис. грн., крім того, ПДВ.; отримано юридичних послуг на суму 100 тис. грн., крім того, ПДВ; оплачено за електроенергію 60 тис. грн., в тому числі ПДВ; придбано легковий автомобіль за 120 тис. грн., в тому числі ПДВ. Реалізовано готової продукції на суму 900 тис. грн., в тому числі ПДВ. Отримано грошові кошти в сумі 1100 тис. грн., зокрема, за продукцію, реалізовану в 4 кварталі 20X8 року, – 200 тис. грн., за продукцію, реалізовану в 1 кварталі 20X9 року, – 800 тис. грн., авансові платежі – 100 тис. грн.

Завдання 7

Вказати кореспонденції рахунків з придбання запасів та сплати заборгованості, заповнити первинні документи.

Вихідні дані: ПФ «Мега-макс» 1 лютого 20X9 року придбано продукції на суму 120 000 грн. (в т.ч. ПДВ). 1 березня 20X9 року було сплачено грошові кошти постачальникам в сумі 100 000 грн. і короткотерміновий вексель на 20 000 грн. в рахунок погашення заборгованості під 10% річних.

Завдання 8

Вказати кореспонденції з обліку авансів та заповнити первинні документи.

Вихідні дані: 12 січня 20X9 року ПФ «Олімп» сплатила аванс ПП Мирончук І.І. за придбані товари в сумі 28 000 грн. 14 січня ПФ «Олімп» отримала товари на суму 24 000 грн. (в т.ч. ПДВ) і повернула невикористану суму авансу.

Завдання 8

Вказати кореспонденції рахунків з обліку взаємопогашення заборгованості та заповнити первинні документи.

Вихідні дані: ПФ «Креатив» у січні 20X9 року здійснювала ремонт офісного приміщення ПФ «Альтернатива» загальною вартістю 55 000 грн. (крім того ПДВ). В свою чергу ПФ «Альтернатива» поставила ПФ «Креатив» основні засоби на суму 50 000 грн. (крім того ПДВ). В результаті звірки заборгованостей між фірмами їх було зараховано, а решту - погашено грошовими коштами.

Завдання 9

Яку суму заборгованості необхідно повернути підприємству 30.09.20X9р.? Скласти кореспонденції рахунків.

Вихідні дані: 01.05.20X9р. підприємство одержало від банку позику в сумі 100 000 грн. терміном на 5 місяців під 12 % річних. 30.09.20X9р. поверненню підлягає вся сума кредиту та нарахованих відсотків.

Завдання 10

Вказати кореспонденції рахунків з обліку дебіторської і кредиторської заборгованості та заповнити первинні документи.

Вихідні дані: підприємство «Оріон» у січні 20X9 року реалізувало виробниче обладнання вартістю 120 000 грн. (в т.ч. ПДВ) і сировину на 25 000 грн. (крім того ПДВ). Частину заборгованості було погашено готівкою (9 000 грн.), а решту – за безготівковим рахунком.

Завдання 11

Вказати кореспонденції рахунків з обліку реалізації товарів.

Вихідні дані: ТЗОВ «Океан» за договором купівлі-продажу отримало передоплату від покупця – 16000 грн., у т.ч. ПДВ. Але вчасно заборгованість перед покупцем не погасило, за що одержало від нього претензію. Пізніше підприємство відвантажило йому товар, але не на всю суму, а на 6000 грн., у т.ч. ПДВ (облікова вартість 3000 грн.). Покупець подав позов до суду на решту суми. Суд виніс рішення на користь покупця. Незабаром заборгованість перед покупцем погасили, відвантаживши йому товар обліковою вартістю 5000 грн.

ЗАНЯТТЯ 12. Облік доходів та фінансових результатів підприємств готельно-ресторанного господарства

Питання до розгляду:

1. Визнання та класифікація доходів підприємства.
2. Облік доходів від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) та інших операційних доходів.
3. Облік доходів від фінансової та інвестиційної діяльності.
4. Облік надзвичайних доходів.
5. Облік фінансових результатів діяльності підприємства.

Дискусійні питання:

1. На Вашу думку, як можна змінити черговість подання доходів і витрат підприємства в Плані рахунків бухгалтерського обліку?
2. Чи можуть операції з акціями відноситись до надзвичайної діяльності? Якщо так, то наведіть приклад.
3. Обґрунтуйте відображення в обліку багатьох видів доходів і одного прибутку. Чи може на підприємстві виникнути потреба в обчисленні декількох видів прибутку (від різних операцій)?

Ключові терміни: дохід, дохід від реалізації продукції, операційний дохід, дохід від участі в капіталі, надзвичайний дохід, фінансовий результат, прибуток, збиток

Первинні та інші документи: документи з обліку запасів, основних засобів, розрахунки та довідки бухгалтерії, інші.

Методичні вказівки до вивчення питань теми

Дохід визнається під час збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу, за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена.

Доходи від фінансових операцій включають: дохід від участі в капіталі та інші фінансові доходи.

Дохід від участі в капіталі – це дохід від фінансових інвестицій, які обліковуються методом участі в капіталі.

До інших фінансових доходів відносяться доходи, одержані від фінансових інвестицій, дивіденди, відсотки, амортизація дисконту за інвестиціями в боргові цінні папери.

Надзвичайними витратами є прямі втрати від надзвичайних подій і витрати підприємства на здійснення заходів, пов'язаних із запобіганням та ліквідацією наслідків надзвичайних подій.

Надзвичайні доходи мають місце в разі:

- відшкодування надзвичайних втрат страховими компаніями;
- значних благодійних внесків з боку інших підприємств або фізичних осіб.

Узагальнюючим фінансовим результатом господарської діяльності будь-якого підприємства є прибуток, збиток або відсутність прибутку і збитку.

Обліковою вартістю приготованих на кухні страв є виробнича собівартість.

До калькулювання собівартості кухонної продукції включається тільки собівартість використаної сировини згідно з технологічними нормами її закладення на одну страву або на партію виробів. Потім додається потрібний ресторану рівень торговельної націнки.

Рахунок 91 у ресторанному бізнесі є недоречним.

Вся сума доходу від реалізації купованих товарів і продукції ресторану у торговому залі відображається за кредитом субрахунку 702 «Дохід від реалізації товарів»

Щодо реалізації товару та продукції у торговому залі ресторану робляться такі записи:

- 1) Д-т 301 (311) К-т 702 (на всю суму реалізації за розрахунковими документами);
- 2) Д-т 702 К-т 641 (ПДВ);
- 3) Д-т 285 К-т 282 (на всю суму реалізованої націнки);
- 4) Д-т 902 К-т 282 (собівартість реалізованих товарів, страв і напоїв).

Інші операційні витрати в ресторанах здійснюються у загальному порядку для всіх підприємств.

Витрати на збут у ресторанах – це зазвичай витрати обігу (тобто витрати, які підприємство несе у процесі товарного обігу (обміну товару на кошти). Витрати на збут включають такі витрати, пов'язані з реалізацією (збутом) продукції (товарів), як, зокрема, оплата праці продавців і працівників підрозділів, що забезпечують збут; витрати на передпродажну підготовку товарів та «інші витрати, пов'язані зі збутом товарів». При цьому до складу витрат на збут у торговельних організаціях включаються витрати обігу, за 63 винятком адміністративних витрат, інших операційних витрат і фінансових витрат. Для обліку витрат, пов'язаних з реалізацією (продажем) продукції і товарів передбачено рахунок 93 «Витрати на збут».

Усі адміністративні витрати ресторану обліковуються на рахунку 92 «Адміністративні витрати». До них належать загальногосподарські витрати, пов'язані з управлінням та обслуговуванням ресторану або кафе, що діє як підприємство (юридична особа).

Приклад 1

Фірма «Корона» надає інформаційно-консультаційні послуги. В січні 20X9 року за перший квартал 20X9 року фірма отримала попередню оплату в сумі 1 800 грн. Собівартість послуг становитиме: за січень – 450 грн.; за лютий – 400 грн.; за березень – 550 грн. Визначимо суму доходу на кінець першого кварталу 20X9 року. Кореспонденції рахунків наведено в таблиці.

Таблиця

Кореспонденції рахунків з реалізації послуг

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденції рахунків		Сума, грн.
		Дт	Кт	
1	Отримано попередню оплату за послуги (січень 20X9 р.)	311	69	1800
2	Визнано дохід на 31.03.20X9 р.	69	703	1800
3	Списано собівартість наданих послуг	903	231	1400
4	Відображено фінансовий результат	703	791	1800
		791	903	1400

Приклад 2

Визначимо фінансовий результат внаслідок проведення таких господарських операцій: реалізовано 700 одиниць продукції за ціною 1,2 грн. за одиницю (в т.ч. ПДВ 20 коп.), фактична собівартість одиниці реалізованої продукції – 80 коп. Кореспонденції рахунків наведено в таблиці.

Таблиця

Кореспонденції рахунків з визначення фінансових результатів

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденції рахунків		Сума, грн.
		Дт	Кт	
1	Реалізовано продукцію постачальникам (1,2 *700)	361	701	840,00
2	Відображено податкові зобов'язання з ПДВ за реалізовану продукцію (840/6)	701	641	140,00
3	Списана фактична собівартість реалізованої продукції (700*0,8)	901	26	640,00
4	Списано на фінансові результати дохід за реалізовану продукцію (сальдо за 701 рахунком)	701	791	700,00
5	Списано на фінансові результати собівартість реалізованої продукції	791	901	40,00
6	Нараховано податок на прибуток ((700-640)*25%)	981	641	12,00
7	Списано на фінансові результати витрати з податку на прибуток	791	981	12,00
8	Відображено нерозподілений прибуток (700-640-12)	791	441	48,00

Приклад 3

Підприємство оптової торгівлі відвантажило товар покупцю на суму 1200 грн., у тому числі ПДВ 200 грн. Собівартість товару - 900 грн. Після відвантаження товару покупцю надана знижка на 120 грн., у тому числі ПДВ - 20 грн. На поточний рахунок підприємства надійшла оплата в сумі 1 080 грн., у т. ч. ПДВ - 180 грн. Визначимо дохід від реалізації товару та відобразимо на рахунках бухгалтерського обліку у таблиці.

Таблиця

Відображення на рахунках бухгалтерського обліку доходу від реалізації товару

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденції рахунків		Сума, грн.
		Дт	Кт	
1	Відображено дохід від реалізації товару	361	702	1200
2	Нараховані податкові зобов'язання з ПДВ	702	641	200
3	Відображено собівартість реалізованого товару	902	281	900
4	Відображено суму знижки	704	361	120
5	Відображено коригування податкових зобов'язань за ПДВ «червоне сторно»	702	641	20
6	Отримано грошові кошти за реалізований товар	311	361	1080

Завдання 1.

Визначити фінансовий результат від господарської діяльності готелю

Таблиця

Зміст господарських операцій

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденції рахунків		Сума, грн.
		Дт	Кт	
1	Перераховано аванс за послуги сертифікації готелю			1200
2	Включено до складу податкового кредиту суму ПДВ			200
3	Подано акт проведення обов'язкової сертифікації			1000
4	Відображено розрахунки за податковим кредитом			200
5	Перераховано кошти за ліцензію			340
6	Списано на витрати майбутніх періодів вартість ліцензії			340
7	Придбано постільну білизну			3000
8	Включено до складу податкового кредиту суму ПДВ			600
9	Проведено оплату за постільну білизну			3600
10	Передано постільну білизну в експлуатацію			3000
11	Придбано матраци, ковдри, подушки			6000
12	Включено до складу податкового кредиту суму ПДВ			6000
13	Передано в експлуатацію постільні речі			6000
14	Нараховано амортизацію на вартість постільних речей, переданих в експлуатацію (у наступний після передання в експлуатацію місяці)			6000
15	Нараховано амортизацію номерного фонду			1000
16	Нараховано амортизацію на адміністративні приміщення			500
17	Перераховано аванс за миючі засоби			900
18	Віднесено до складу податкового кредиту суму ПДВ			150
19	Оприбутковано миючі засоби			750
20	Відображено розрахунки за податковим кредитом			150
21	Передано миючі засоби (для номерів)			750
22	Нараховано заробітну плату виробничому персоналу			1100
23	Проведено нарахування на заробітну плату виробничому персоналу			?
24	Нараховано заробітну плату адміністративному персоналу			700
25	Проведено нарахування на заробітну плату адміністративному персоналу			?
26	Відображено реалізацію готельних послуг			16000
27	Відображено суму готельного збору			1000
28	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ			2500
29	Списано собівартість реалізованих послуг 8000 30 Списано адміністративні витрати на фінансові результати			?
30	Списано адміністративні витрати на фінансові результати			?
31	Списано собівартість реалізованих послуг на фінансові результати			?
32	Списано доход від реалізації послуг на фінансові результати			?

Завдання 2

Написати кореспонденції рахунків з ліквідації обладнання, заповнити первинні документи та визначити фінансовий результат від ліквідації

Вихідні дані: підприємство прийняло рішення про ліквідацію виробничого обладнання (первісна вартість – 25 000 грн., знос – 23 400 грн.) Витрати, пов'язані з ліквідацією, склали 1 200 грн. Вартість матеріалів, одержаних внаслідок ліквідації обладнання, 800 грн.

Завдання 3

Написати кореспонденції рахунків з реалізації меблів і послуг, заповнити первинні документи та визначити фінансовий результат.

Вихідні дані: магазин «Меблі-люкс» реалізував підприємству «Кадар-техно» офісні меблі загальною вартістю 36 000 грн. (в т.ч. ПДВ). Собівартість проданих товарів становить 27 000 грн. У тому ж звітному періоді магазин надавав послуги цьому ж підприємству із складання меблів на суму 3 500 грн. (в т.ч. ПДВ), у процесі чого здійснив такі витрати: заробітна плата працівників – 2 000 грн.; нарахування на ФОП (38,5%) – ?; витрати на відрядження працівників – 200 грн.; матеріальні витрати – 150 грн.

Завдання 4

Визначити собівартість реалізованої продукції, фінансовий результат від реалізації, написати кореспонденції рахунків та заповнити первинні документи.

Вихідні дані: приватна пекарня відвантажила продукцію покупцям на суму 32 000 грн. (в т.ч. ПДВ). Витрати підприємства на її виробництво склали: 1) вартість сировини – 10 000 грн.; 2) заробітна плата: виробничого персоналу – 2 000 грн.; адміністративного персоналу – 1 000 грн.; 3) нарахування на ФОП (37 %) – ?; 4) амортизація основних засобів: виробничого призначення – 700 грн.; загальновиробничого призначення – 100 грн.; 5) електроенергія – 150 грн. (в т.ч. ПДВ).

Завдання 5

Написати кореспонденції з визнання доходів від надання послуг з переробки.

Вихідні дані: підприємство А передало підприємству В на переробку сировину (вартість – 200000 грн.). Через 10 днів підприємство А отримало готову продукцію від підприємства В у кількості 60% від зазначеної в угоді. Решта 40% залишилась у підприємства В на зберіганні. Рахунок на переробку було передано підприємству А на суму 100000 грн. (крім того, ПДВ).

Завдання 6

Скласти кореспонденції з реалізації автомобілів.

Визначити дохід підприємства від реалізації партії із 3 автомобілів. Вихідні дані: магазин реалізує автомобілі «Таврія» за ціною 50 000 грн. у роздріб (собівартість автомобіля – 40000). При придбанні покупцем партії з трьох автомобілів йому надається знижка у розмірі 7% від продажної вартості товарів

Завдання 7

Скласти кореспонденції із ліквідації обладнання, визначити фінансовий результат від ліквідації обладнання:

Вихідні дані: в результаті ліквідації обладнання оприбутковані виробничі запаси на суму 6 000 грн. Первісна вартість обладнання – 400 000 грн., знос – 60%.

Завдання 8

Визначити фінансовий результат від реалізації будівлі, скласти кореспонденції і первинні документи.

Вихідні дані: підприємство реалізує будівлю, первісна вартість якої 500000 грн., знос – 420 000 грн., договірна вартість – 1000 000 грн. (у т.ч. ПДВ).

Завдання 9

Визначити фінансовий результат діяльності автотранспортного підприємства за місяць, скласти кореспонденції.

Вихідні дані: підприємство "Вояж" надає автотранспортні послуги. За квітень 20X8 року одержано дохід за доставку вантажу у сумі 18 000 грн. (в тому числі ПДВ). Підприємством визнано витрати за квітень: нарахована заробітна плата – 1 000 грн.; списані паливно-мастильні матеріали – 600 грн.; списані запчастини на поточний ремонт автомобіля – 4 000 грн.; амортизація – 6000 грн.; інші (електроенергія, оренда, податки) – 1000 грн.

ЗАНЯТТЯ 13. Фінансова звітність та її основні показники

Питання до розгляду:

1. Сутність бухгалтерської звітності.
2. Класифікація бухгалтерської звітності.
3. Склад фінансової звітності та загальні вимоги до її подання.
4. Основний зміст та порядок складання форми 1 «Баланс».
5. Основний зміст та порядок складання форми 2 «Звіт про фінансові результати».

Дискусійні питання:

1. Які недоліки і переваги застосування стандартизованих форм бухгалтерської звітності? Які перспективи вдосконалення фінансової звітності в Україні?
2. Яка форма фінансової звітності, на Вашу думку, дає користувачам найбільш об'єктивну інформацію про діяльність підприємства?
3. Інформація з якої звітності - фінансової чи управлінської - більше використовується на підприємстві? Обґрунтуйте.

Ключові терміни: бухгалтерська звітність, фінансова звітність, користувачі звітності, елементи фінансової звітності, принципи підготовки фінансової звітності, управлінська звітність, баланс, звіт про фінансові результати.

Методичні вказівки до вивчення питань теми

Кінцевим етапом організації обліку є встановлення складу й обсягу оперативної, бухгалтерської і статистичної звітності та строків її подання. Це дає змогу заздалегідь визначити обсяг і склад інформації, необхідної для складання звітності, а також встановлювати напрямки, за якими слід узагальнювати дані поточного обліку для потреб звітності та контролю.

Звітність являє собою систему взаємопов'язаних узагальнюючих показників, що характеризують фінансовий і майновий стан підприємства за звітний період. Вона є одним із важливих елементів методу бухгалтерського обліку. Складанням звітності завершується повний цикл облікової роботи на підприємстві.

Звітність є важливим джерелом інформації для проведення економічного аналізу, планування і прогнозування господарської діяльності. Використовуючи дані звітності, виявляють причини невиконання виробничої програми, встановлюють невикористані резерви виробництва і намічають конкретні шляхи підвищення його ефективності, зміцнення фінансового стану підприємства.

Звітність повинна забезпечити прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Звітність буває різних видів, складається і представляється у різні періоди, містить інформацію одного підприємства і декількох підприємств, призначена як для внутрішніх, так і для зовнішніх користувачів. Виходячи з цього, звітність класифікують за видами обліку, строками складання і подання, ступенем узагальнення зведеної інформації та за користувачами звітної інформації.

Бухгалтерська звітність відображає наростаючим підсумком майнове та фінансове становище господарюючого суб'єкта, результати господарської діяльності за звітний період (місяць, квартал, рік) і ґрунтується на даних синтетичного і аналітичного обліку. Показники бухгалтерської звітності узагальнюються у грошовому виразі.

Вимоги щодо складання і подання фінансової звітності регламентуються Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», іншими положеннями

(стандартами) бухгалтерського обліку, а також Порядком подання фінансової звітності, який затверджується постановою Кабінету Міністрів України.

Фінансова звітність підприємств не становить комерційної таємниці, крім випадків, передбачених законодавством.

Фінансова звітність підприємства (крім бюджетних установ, представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності та суб'єктів малого підприємництва, визнаних такими відповідно до чинного законодавства) складається з: балансу (звіту про фінансовий стан), звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід), звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал, приміток до річної фінансової звітності.

Зміст, форма та загальні вимоги до розкриття статей фінансової звітності визначаються Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Суб'єкти малого підприємництва і представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності складають скорочену за показниками фінансову звітність у складі балансу і звіту про фінансові результати.

Приклад 1

Складемо баланс та звіт про фінансові результати для туристичного підприємства «Меридіан». Залишки за синтетичними рахунками на 31.12.20X8 та господарські операції за місяць наведено в таблицях.

Таблиця

Залишки за синтетичними рахунками
на 31.12.20X8 туристичного підприємства «Меридіан»

Назва рахунку	Сума, тис.грн.	Назва рахунку	Сума, тис.грн.
1. Основні засоби (первинна вартість)	1500	13. Грошові кошти	70
2. Знос основних засобів	(300)	14. Інша поточна дебіторська заборгованість	17
3. Нематеріальні активи	-	15. Статутний капітал	1110
4. Знос нематеріальних активів	-	16. Додатковий капітал	80
5. Довгострокові фінансові інвестиції	70	17. Резервний капітал	120
6. Довгострокова дебіторська заборгованість	85	18. Прибуток	100
7. Виробничі запаси	80	19. Неоплачений капітал	(40)
8. Товари	100	20. Довгострокові кредити	330
9. Готова продукція	150	21. Заборгованість постачальникам	50
10. Незавершене виробництво	40	22. Заборгованість по з/п	56
11. Дебіторська заборгованість	50	23. Заборгованість перед бюджетом	55
12. Резерв сумнівної дебіторської заборгованості	(1)	24. Короткострокові кредити	-

Господарські операції за січень 20X9 року

№ з/п	Зміст господарської операції	Сума, тис.грн
1	Списано матеріали на виробництво	50
2	Нарахована заробітна плата: а) основним працівникам б) адмінперсоналу в) відділу збуту	140 47 5
3	Нараховано внески на ФОП	
4	Нарахована амортизація на основні засоби а) основного виробництва б) основного призначення в) відділу збуту	140 35 8
5	Нараховано % за кредит (24 % річних)	
6	Оприбутковано готову продукцію за собівартістю (незавершеного виробництва на кінець періоду немає)	
7	Собівартість реалізованої продукції (залишок на кінець періоду 120)	
8	Дохід за реалізовану продукцію (в т. ч. ПДВ)	845
9	Визначити прибуток до оподаткування	
10	Податок на прибуток	
11	Фінансовий результат	
12	Сплатити податки, відсотки за кредит	

Складений за підсумками задачі початковий баланс наведено в таблиці, журнал господарських операцій, кінцевий баланс, звіт про фінансові результати .

Баланс на 31.12.20X8

АКТИВ			ПАСИВ		
Стаття	Рахунок	Сума	Стаття	Рахунок	Сума
Основні засоби (первинна вартість)	10	1500,0	Статутний капітал	40	1110,0
Знос основних засобів	131	(300,0)	Додатковий капітал	42	80,0
Нематеріальні активи	12	-	Резервний капітал	43	120,0
Знос нематеріальних активів	133 -	-	Прибуток	44	100,0
Довгострокові фінансові інвестиції	14	70,0	Неоплачений капітал	46	(40,0)
Довгострокова дебіторська заборгованість	16	85,0	Довгострокові кредити	50	330,0
Виробничі запаси	20	80,0	Заборгованість постачальникам	63	50,0
Товари	28	100,0	Заборгованість по з/п	66	56,0
Готова продукція	26	150,0	Заборгованість перед бюджетом	65	55,0
Незавершене виробництво	23	40,0	Короткострокові кредити	60	-
Дебіторська заборгованість	36	50,0			
Резерв сумнівної дебіторської заборгованості	38	(1,0)			
Грошові кошти	31	70,0			
Інша поточна дебіторська заборгованість	37	17,0			
БАЛАНС		1861,0	БАЛАНС		1861,0

Журнал реєстрації господарських операцій за січень 20X9

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденції рахунків		Сума, грн.
		Дт	Кт	
1	Списано матеріали на виробництво	23	20	50000
2	Нарахована заробітна плата:			
	а) основним працівникам	23	66	140000
	б) адмінперсоналу	92	66	47000
	в) працівникам відділу збуту	93	66	5000
3	Нараховано внески на ФОП:			
	а) основним працівникам	23	65	52920
	б) адмінперсоналу	92	65	17766
	в) відділу збуту	93	65	1890
4	Нарахована амортизація на основні засоби основного виробництва:			
	а) основного призначення	23	131	140000
	б) адмінпризначення	92	131	35000
	в) відділу збуту	93	131	8000
5	Нараховано % за кредит (24 % річних)	951	684	6600
6	Оприбутковано готову продукцію за собівартістю	26	23	422920
7	Відображена собівартість реалізованої готової продукції	901	26	452920
8	Відображено дохід за реалізовану продукцію	36	701	845000
	Отримано на рахунок в банку	31	36	845000
	в т. ч. ПДВ	701	64	140833,3
9	Визначено прибуток до оподаткування	X	X	129990,7
10	Визначено податок на прибуток	98	64	32497,67
11	Віднесено на фінансовий результат:			
	а) дохід від реалізації продукції	701	79	704166,7
	б) собівартість реалізованої продукції	79	901	452920
	в) адміністративні витрати	79	92	99766
	г) витрати на збут	79	93	14890
	д) відсотки за кредит	79	951	6600
	е) податок на прибуток	79	98	32497,67
	є) чистий прибуток	79	44	97493
12	Сплачено податки	64	31	173331
	Сплачено збори	65	31	127576
	Сплачено відсотки за кредит	684	131	6600
X	Всього	X	X	5089178

Баланс на 31.01.20X9

АКТИВ			ПАСИВ		
Стаття	Рахунок	Сума	Стаття	Рахунок	Сума
Основні засоби (первинна вартість)	10	1500,0	Статутний капітал	40	1110,0
Знос основних засобів	131	(483,0)	Додатковий капітал	42	80,0
Нематеріальні активи	12	-	Резервний капітал	43	120,0
Знос нематеріальних активів	133	-	Прибуток	44	197,5
Довгострокові фінансові інвестиції	14	70,0	Неоплачений капітал	46	(40,0)
Довгострокова дебіторська заборгованість	16	85,0	Довгострокові кредити	50	330,0
Виробничі запаси	20	30,0	Заборгованість постачальникам	63	50,0
Товари	28	100,0	Заборгованість по з/п	66	248,0
Готова продукція	26	150,0	Заборгованість перед бюджетом	65	0,0
Незавершене виробництво	23	0,0	Короткострокові кредити	60	-
Дебіторська заборгованість	36	50,0			
Резерв сумнівної дебіторської заборгованості	38	(1,0)			
Грошові кошти	31	670,0			
Інша поточна дебіторська заборгованість	37	17,0			
БАЛАНС		2095,5	БАЛАНС		2095,5

Звіт про фінансові результати за січень 20X8

1. Фінансові результати	
Стаття	Сума
Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	845,0
ПДВ	-140,8
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	704,2
Собівартість реалізованої продукції	-452,9
Валовий прибуток (збиток)	251,2
Адміністративні витрати	-99,8
Витрати на збут	-14,9
Фінансові результати від операційної діяльності: прибуток (збиток)	136,6
Фінансові витрати	-6,6
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування	130,0
Податок на прибуток від звичайної діяльності	-32,5
Фінансові результати від операційної діяльності: прибуток (збиток)	97,5
Чистий прибуток (збиток)	97,5

2. Елементи операційних витрат	
Найменування показника	Сума
Матеріальні затрати	50,0
Витрати на оплату праці	192,0
Відрахування на соціальні заходи	72,6
Амортизація	183,0
Інші операційні витрати	70,0
РАЗОМ	567,6

Завдання 1

Виберіть рахунки, які знаходять своє відображення в балансі.

Складіть баланс підприємства.

Вихідні дані: у тис.грн.

- основні засоби – 1500;
- знос основних засобів – 300;
- резерв сумнівних боргів – 1;
- статутний капітал – 1110;
- неоплачений капітал – 40;
- розрахунки з підзвітними особами – 50;
- короткострокові кредити – 330;
- товари – 100;
- розрахунки з іншими дебіторами – 85;
- дохід від реалізації виробничих запасів – 1000;
- виплачена заробітна плата – 50;
- каса в національній валюті – 70;
- собівартість реалізації – 230;
- готова продукція – 150;
- невідшкодовані нестачі і втрати від псування цінностей – 8;
- додатковий капітал – 200;
- податки на прибуток – 3500;
- довгострокові фінансові інвестиції – 70;
- розрахунки з постачальниками та підрядниками – 50;
- орендовані необоротні активи – 250;
- рахунок у банку в національній валюті – 80;
- сплачені відсотки банку за короткостроковий кредит – 50;
- розрахунки з оплати праці – 56;
- прибуток – 102.

Завдання 2

В таблиці за змістом визначити форму фінансової звітності (Баланс (Звіт про фінансовий стан), Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал, Примітки).

Таблиця

Форми фінансової звітності підприємств
готельно-ресторанного господарства

Зміст форми фінансової звітності	Форма фінансової звітності
Обрана облікова політика. Інформація, не наведена у фінансовій звітності, але обов'язкова для розкриття відповідно до вимог П(С)БО	
Зміни у складі власного капіталу підприємства за звітний період	
Доходи, витрати і фінансові результати діяльності підприємства за звітний період	
Надходження та використання грошових коштів за звітний період	
Наявність економічних ресурсів, контрольованих підприємством на дату складання звіту	

Завдання 3

На початок звітного періоду майно підприємства та джерела його утворення наступні:

Розрахунки з покупцями та замовниками – 7000 грн.;

Зареєстрований капітал – 4000 грн.;

Нематеріальні активи -1500 грн.;

Знос нематеріальних активів – 500 грн.;

Виробничі запаси -7000 грн.;

Вилучений капітал – 4000 грн.;

Короткострокова позика банку – 8000 грн.

Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги – 8000 грн.;

Готівка -1000 грн.

Розрахувати валюту (підсумок) балансу

Завдання 4

Із переліку рахунків 80, 44, 01, 79, 63, 82, 36, 10, 15, 60, 70, 20, 50, 31 вибрати ті, інформація яких не використовується для складання форми фінансової звітності Баланс (Звіт про фінансовий стан).

Завдання 5

Охарактеризуйте звіти підприємства за призначенням, обсягом та періодичністю подання. Вихідні дані: перелік звітів подано в таблиці.

Таблиця

Характеристика звітів підприємства

Назва звіту	Ознака класифікації		
	за призначенням	за обсягом	за періодичністю подання
Податковий розрахунок збору за забруднення навколишнього природного середовища за I квартал;			
Баланс за рік;			
Декларація з податку на додану вартість за півроку;			
Звіт про рух грошових коштів за рік;			
Податковий розрахунок комунального податку за I квартал;			
Звіт з праці за місяць;			
Звіт про фінансові результати і дебіторську та кредиторську заборгованість за рік;			
Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва за II квартал;			
Розрахунок суми страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, що підлягає сплаті за місяць			

Завдання 6

За даними Головної книги скласти початковий баланс, заповнити журнал господарських операцій, скласти кінцевий баланс та звіт про фінансові результати.

Вихідні дані:

Залишки за рахунками Головної книги на 31.12.20X8 року:

№ рах	Сума, грн.	№ рах	Сума, грн.
10	800.000	131	280.000
12	20.000	132	8.000
112	30.000	133	15.000
201	40.000	36	190.000
38	9.000	39	15.000
40	600.000	423	80.000
424	12.000	44	35.000
203	8.000	207	12.000
26	160.000	28	20.000
30	1.000	31	189.000

№ рах	Сума, грн.	№ рах	Сума, грн.
60	125.000	63	148.000
64	34.000	65	22.000
66	102.000	68	15.000

Таблиця

Журнал реєстрації господарських операцій за 20X8 рік

№ з/п	Операція	Сума, грн.	Кореспонденції рахунків	
			Дт	Кт
1	Оприбутковано матеріали від постачальника (в т.ч. ПДВ)	72.000		
2	Оприбутковано паливо, придбане підзвітною особою (в т.ч. ПДВ)	6.000		
3	Оплачено постачальнику за матеріали (операція 1)			
4	Отримано в касу для виплати з/п і в під звіт			
5	Сплачено податки із виданої з/п: - прибутковий податок - соціальне страхування	11.000 22.000		
6	Видано з каси заробітну плату			
7	Видано в під звіт (за паливо)			
8	Нарахована заробітна плата: - адмінперсоналу - робітникам	20.000 80.000		
9	Нарахована амортизація на основні засоби - адмін. призначення - виробничі	30.000 75.000		
10	Використано на виробництво сировину і матеріали	90.000		
11	Відрахування на заробітну плату (п. 8): - адмінперсоналу - робітникам			
12	Прийнято до оплати рахунок за електроенергію	18.000		
13	Сплачено за електроенергію	18.000		
14	Оприбутковано на склад готову продукцію за собівартістю			
15	Реалізовано покупцям готову продукцію за цінами реалізації (в т.ч. ПДВ)	360.000		
16	Нараховано АТП і оплачено за перевезення готової продукції (без ПДВ)	30.000		
17	Списано на фінансові результати : - доходи від реалізації - витрати			
18	Нараховано податок на прибуток			
19	Сплачено податок на прибуток			
20	Визначити і списати чистий прибуток			
21	Сплачено податки і збори до фондів			

4. Теоретичні питання для підготовки до підсумкового контролю

1. Бухгалтерський облік у системі економічних відносин
2. Бізнес і бухгалтерський облік
3. Майно і статутний капітал господарюючих суб'єктів
4. Методологічні основи обліку: предмет і метод
5. Бухгалтерський баланс як елемент методу бухгалтерського обліку
6. Рахунки бухгалтерського обліку і подвійний запис
7. Документування господарських фактів в обліку
8. Форми бухгалтерського обліку та їх застосування на підприємствах агропромислового комплексу
9. Облік господарської діяльності підприємства
10. Облік процесів господарювання
11. Сутність, характеристика та особливості обліку процесу постачання
12. Методологія обліку процесу виробництва
13. Сутність, характеристика та особливості відображення в поточному обліку процесу реалізації
14. Формування облікової політики сільськогосподарських підприємств.
15. Облік грошових коштів підприємства
16. Облік касових операцій
17. Облік коштів на рахунках підприємства у банках
18. Облік векселів
19. Облік інвестицій
20. Облік капітальних інвестицій
21. Облік фінансових інвестицій
22. Облік поточних фінансових інвестицій
23. Облік довгострокових фінансових інвестицій
24. Облік дебіторської заборгованості
25. Облік поточної дебіторської заборгованості
26. Облік довгострокової дебіторської заборгованості
27. Облік розрахунків з покупцями і замовниками
28. Облік розрахунків з підзвітними особами
29. Облік розрахунків за відшкодуванням завданих збитків
30. Облік зобов'язань
31. Облік поточних зобов'язань
32. Облік довгострокових зобов'язань
33. Облік кредитів банку
34. Облік короткострокових кредитів банку
35. Облік довгострокових кредитів банку

36. Облік розрахунків з постачальниками і підрядчиками
37. Облік розрахунків за податками та платежами
38. Особливості обліку ПДВ в сільськогосподарських підприємствах.
39. Облік нарахування та сплати фіксовано сільськогосподарського податку.
40. Облік розрахунків за страхуванням
41. Облік праці та її оплати
42. Облік нарахувань на оплату праці та утримань із заробітної плати працівників
43. Облік утримання із доходів громадян
44. Облік розрахунків по товарних операціях
45. Облік розрахунків по нетоварних операціях
46. Облік запасів
47. Облік біологічних активів
48. Облік поточних біологічних активів
49. Облік довгострокових біологічних активів
50. Облік готової продукції
51. Облік малоцінних предметів
52. Облік на позабалансових рахунках
53. Облік необоротних активів
54. Облік основних засобів
55. Облік амортизації (зносу) основних засобів
56. Методи нарахування амортизації та обґрунтування їх застосування в сільськогосподарських підприємствах.
57. Облік модернізації основних засобів
58. Облік витрат, пов'язаних з експлуатацією основних засобів
60. Облік інших необоротних матеріальних активів
61. Облік нематеріальних активів
62. Облік власного капіталу
63. Облік позикового капіталу
64. Облік наявності та руху позикового капіталу у формі кредиту
71. Облік капіталу цільового характеру
72. Облік витрат виробництва і витрат діяльності
73. Облік операційних витрат
74. Облік непрямих витрат
75. Облік витрат загальногосподарського характеру
76. Облік витрат на оплату праці
77. Облік витрат на оплату праці та відрахувань на соціальні заходи
78. Облік доходів і результатів діяльності
79. Організація складання та надання фінансової звітності
80. Інвентаризація активів та зобов'язань підприємства
81. Особливості обліку у суб'єктів малого підприємництва

5. Розподіл балів, які отримують студенти та критерії оцінювання

Система оцінювання знань, вмінь та навичок студентів передбачає виставлення оцінок за усіма формами проведення занять.

Перевірка та оцінювання знань студентів проводиться у наступних формах:

- оцінювання роботи студентів під час практичних занять;
- проведення проміжного контролю;
- проведення підсумкового контролю.

Загальна оцінка з дисципліни визначається як сукупність балів, що студент отримує за змістовні модулі та проміжний контроль.

Сума балів, які студент денної форми навчання може набрати за першим, другим та третім розділом, дорівнює 60.

Підсумковий контроль здійснюється у формі екзамену. До екзамену допускаються студенти, які мають достатню кількість балів з поточного контролю. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань становить 40. Час виконання – до 80 хвилин.

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на екзамені студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума контрольних оцінок та балів, отриманих за результатами поточного та підсумкового семестрового контролю. Загальна сума балів підсумкового семестрового контролю складає 100.

Схема нарахування балів

Приклад для підсумкового семестрового контролю в формі екзамену з екзаменаційною роботою:

Поточний контроль та самостійна робота													Індивід. завдан. (к/р)	Разом	Екзамен	Сума
Розділ 1					Розділ 2								12	60 (мінімум 30)	40	100 (мінімум 50)
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13				
2	2	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4				

T1, T2 ... T13 – теми розділів.

Індивідуальне завдання(контрольна робота)

Пояснювальна записка	Ілюстративна частина	Захист роботи	Сума
5	2	5	12

Критерії оцінювання знань студентів на практичних заняттях

Усний виступ, вирішення задачі	Критерії оцінювання
4	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вірно вирішує всі задачі, запропоновані викладачем.
3	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються окремі несуттєві неточності та незначні помилки в вирішенні задач.
2	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки в вирішенні задач.
1	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності в вирішенні задач і.
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Доповнення виступу:

2 бали – отримують студенти, які глибоко володіють матеріалом, чітко визначили його зміст; зробили глибокий системний аналіз змісту виступу, виявили нові ідеї та положення, що не були розглянуті, але суттєво впливають на зміст доповіді, надали суттєву допомогу при вирішенні задач.

1 бал отримують студенти, які виклали матеріал з обговорюваної теми, що доповнює зміст виступу, поглиблює знання з цієї теми та висловили власну думку, надали незначну допомогу при вирішенні задач.

Ведення опорного конспекту лекції:

Опорний конспект лекції (ОКЛ) – вид навчально-методичного посібника, в якому стисло і системно викладено основний теоретичний матеріал у формі основних понять і положень, що структурно й логічно пов'язані між собою. Його ведення сприяє системному і глибокому засвоєнню навчального матеріалу, дозволяє простежити структурні

зв'язки між ізними поняттями, положеннями, концепціями, проблемами, теоріями тощо.

Кожен студент повинен мати ОКЛ на лекціях і вести в ньому записи власноруч. Під час аудиторної роботи з ОКЛ студенти записують основні тези лекції та пояснення викладача у визначеному в конспекті полі. Під час самостійної роботи рекомендується доповнити записи лекції та завершити виконання завдань, що були запропоновані викладачем.

Підсумковий семестровий контроль

Підсумковий семестровий контроль – це підсумкове оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти за семестр, що здійснюється в університеті у формі заліку та екзамену. На підсумковий семестровий контроль виносяться питання, що передбачають перевірку розуміння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу дисципліни в цілому та рівня сформованості відповідних компетентностей після опанування курсу.

Підсумковий контроль 40 балів, в т. ч:

Теоретичне питання – 5 балів

Задача – 15 балів

Тести – 10 балів (10 тестових завдань x 1 бал)

Практичне завдання – 10 балів

Теоретичне питання – 5 балів:

5 балів отримують студенти, які повно та ґрунтовно розкрили теоретичне питання, використавши при цьому не лише обов'язкову, а й додаткову літературу;

4 балів отримують студенти, які в цілому розкрили теоретичне питання, однак не повно і допустивши деякі неточності. При цьому не використав на достатньому рівні обов'язкову літературу;

3 балів отримують студенти, які правильно визначили сутність питання, але розкрили його не повністю, допустивши деякі незначні помилки;

2 балів отримують студенти, які правильно визначили сутність питання, розкривши його лише частково і допустивши при цьому окремі помилки, котрі не впливають на загальне розуміння питання;

1 балів отримують студенти, які правильно визначили сутність питання, недостатньо або поверхово розкривши більшість його окремих положень і допустивши при цьому окремі помилки, які частково вплинули на загальне розуміння проблеми.

Задача – 15 б:

13–15 балів отримують студенти, які повністю вирішили задачу, отримали правильну відповідь та змогли пояснити логіку розв'язання;

10–12 балів отримують студенти, які правильно, але не повністю відобразили логіку розв'язання задачі та отримали правильну відповідь;

6–9 балів отримують студенти, які частково і поверхово відобразили логіку вирішення задачі або сформулювали висновок, допустивши неточності та помилки;

1–5 бали отримують студенти, які не змогли правильно вирішити задачу але робили спроби з вірним визначенням формул;

0 балів отримують студенти, які не володіють навчальним матеріалом.

Питання до екзамену додаються.

Бали за відповіді на теоретичні питання викладач виставляє після усної співбесіди.

Практичне завдання 10 (5x2) балів:

2 бали отримують студенти, які вірно визначено зміст господарської операції

1 бал отримують студенти, які вірно визначили лише рахунки, які приймають участь в господарській операції

0 балів отримують студенти, які не володіють навчальним матеріалом.

За підсумками поточного і підсумкового контролю студент може набрати від 0 до 100 балів включно. Мінімальна кількість балів, які повинен набрати студент, щоб скласти екзамен, становить 50 балів. Бали за відповіді на теоретичні питання викладач виставляє на оголошенні екзаменаційних оцінок після усної співбесіди. Національна шкала ґрунтується на рейтингу здобувачів вищої освіти у складі потоку/курсу:

– здобувачам вищої освіти, які повністю оволоділи програмою навчальної дисципліни на творчому рівні, можуть дати відповіді на всі питання курсу, опанували рекомендовану літературу, виставляють оцінку *відмінно*;

– здобувачам вищої освіти, які оволоділи програмою навчальної дисципліни на творчому рівні, проте у відповідях допустили неточності, ставлять оцінку *добре*;

– здобувачам вищої освіти, які показали задовільні результати оволодіння навчальною програмою дисципліни на репродуктивному рівні й при відповідях допускають помилки, ставлять оцінку *задовільно*;

– здобувачі вищої освіти, які за результатами вивчення дисципліни отримали *незадовільні оцінки*, повинні додатково виконати індивідуальні завдання для підвищення рівня своїх знань і повторно перескласти підсумковий контроль.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90–100	відмінно	зараховано
70–89	добре	
50–69	задовільно	
1–49	незадовільно	не зараховано

6. Список рекомендованої літератури

Основна література

1. Про страхування: Закон України від 7 березня 1996 р. № 85/96-ВР.
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996 – Ч. IV. Зі змінами та доповненнями, внесеними України від 15.05.2002 р. № 1707 – III, від 22.06.2000 р. № 1829 – III // «Галицькі контракти» / «Дебет – Кредит».
3. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Закон України від 1 червня 2000 року № 1775 – III // Відомості Верховної Ради України. – 2000р. – № 36 – С. 299.
4. Про захист прав споживачів: Закон України від 12 травня 1991 р. № 1023 – XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. № 30. Ст. 379.
5. Верига Ю. А. Бухгалтерський облік: нормативно-правові документи. Коментар : навч. посіб. / Ю. А. Верига, Г.І. Зима – К. : Центр навч. л-ри, 2009. – 656 с.
6. Про заповнення форми державної статистичної звітності з питань туризму та інструкцій щодо їх заповнення: Наказ Державного комітету статистики України від 4 березня 1998 р. № 96 .
7. Про затвердження форм Зведеного розрахунку суми земельного податку, довідки до уточненого розрахунку та Порядок їх подання № 434 // Вісник податкової служби України. – 2001. – № 45.
8. Газета «Інтерактивна бухгалтерія» № 98 / 24 ТРАВНЯ 2019
Режим доступу : <https://interbuh.com.ua/ua/documents/ib/9341/130074>
9. Методичні рекомендації з формування собівартості перевезень (робіт, послуг) на транспорті: Постанова Міністерства транспорту України від 5.02.2001 р. № 65.
10. Агафонова Л. Г. Туризм, готельний та ресторанний бізнес: ціноутворення, конкуренція, державне регулювання : навч. посіб. / Л. Г. Агафонова, О. Є. Агафонова – К. : Знання України, 2002. – 351 с.
11. Балченко З. А. «Бухгалтерський, фінансовий облік на підприємствах сфери послуг (туристичні фірми та готельне господарство)»: Практикум. / З. А. Балченко, І. В. Балченко, С. О. Балченко. – К., 2004. – 175 с.
12. Балченко З. А. Бухгалтерський, фінансовий облік на підприємствах сфери послуг (торговельні підприємства, що входять в туристичні та готельні комплекси): практикум./ З. А. Балченко, І. В. Балченко, С. О. Балченко. – К. – 2002 р. – с. 156.

13. Бухгалтерський облік в Україні : навч. посібник. за ред. Р. Л. Хом'яка. – 3-тє вид., доп. і перероб. – Львів : Національний університет «Львівська політехніка» (Інформаційно-видавничий центр "ІНТЕЛЕКТ+" Інституту післядипломної освіти); Інтелект-Захід. 2014. – 912 с.
14. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік в громадському харчуванні : навч. посіб. Ф. Ф. Бутинець, Л. М. Янчева, О. М. Глушук та ін. – Житомир: ПП Рута. 2002. – 439 с.
15. Євтушенко О. В. Облік і аудит : навчально-методичний посібник (для студентів спеціальності «Туризм») / уклад. О. В. Євтушенко. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. – 105 с.
16. Ільїна С. Б. Основи аудиту : навч.-практ. посіб. С. Б. Ільїна. – К.: Кондор. 2013. – 378 с.
17. Колісник Г. М. Бухгалтерський облік в туризмі: навчальний посібник / Г. М. Колісник, Л. О. Гелей, Т. П. Данканич. – Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2016. – 140 с.
18. Король С. Я. Бухгалтерський облік у готельному господарстві / С. Я. Король. – К., 2005. – 353 с.
19. Лишиленко О. В. Бухгалтерський облік : підручник. / О. В. Лишиленко – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Центр учбової літератури. 2013. – 670 с.
20. Мех Л. Порядок документального оформлення, обліку і оподаткування готельних послуг / Л. Мех // Галицькі контракти. – 2001. – № 24. – С. 21–29.

Допоміжна література

1. Балченко З. А. Облік реалізації готельних послуг за новим планом рахунків / З. А. Балченко, І. В. Башенке. С. О. Балченко // Все про бухгалтерський облік. – 2000. – № 99. – С. 10–15.
2. Балченко З. А. Бухгалтерський, фінансовий облік на підприємствах сфери послуг (туристичні фірми та готельне господарство) : практикум. З. А. Балченко, І. В. Балченко, С. О. Балченко. – К. : – 2004. – 175 с.
3. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік у громадському харчуванні : навч. посіб. Ф. Ф. Бутинець, Л. М. Янчева, О. М. Глушук та ін. – Житомир : ПП Рута. 2002. – 439 с.
4. Федорченко В. К. Правове регулювання туристичної діяльності в Україні В. К. Федорченко. – К. : Юрінком ІНТЕР. – 2002. – 640 с.

**Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті,
відео - лекції, інше методичне забезпечення**

1. <http://www.ukrstat.gov.ua/> – Офіційний сайт Державного комітету статистики України
2. <http://zakon.rada.gov.ua/> – Сайт «Законодавство України»
3. <http://www.tourism.gov.ua/> – Офіційний сайт Державної служби туризму і курортів.
4. <http://www.nbuv.gov.ua> сайт Національної бібліотеки М. Вернадського
5. <http://www.tourserver.com.ua>
6. Все про бухгалтерський облік
<https://web.archive.org/web/20160424201739/http://www.vobu.ua/>
7. Бухгалтер 911 <https://buhgalter911.com/news/buhgalterskiy-uchet-i-pervichnaya-dokumentaciya/>
8. «Дебет-Кредит» <http://www.dtki.com.ua>.
9. «Податки і бухгалтерський облік» <http://www.factor.kharkov.com>.

**7. План рахунків бухгалтерського
обліку активів, капіталу, зобов'язань
і господарських операцій підприємств
і організацій**

Клас 1. Необоротні активи				
Синтетичні рахунки		Субрахунки		Сфера застосування
Код	Назва	Код	Назва	
10	Основні засоби	100	Інвестиційна нерухомість	Усі види діяльності
		101	Земельні ділянки	
		102	Капітальні витрати на поліпшення земель	
		103	Будинки та споруди	
		104	Машини та обладнання	
		105	Транспортні засоби	
		106	Інструменти, прилади та інвентар	
		107	Тварини	
		108	Багаторічні насадження	
		109	Інші основні засоби	
11	Інші необоротні матеріальні активи	111	Бібліотечні фонди	Усі види діяльності
		112	Малоцінні необоротні матеріальні активи	
		113	Тимчасові (нетитульні) споруди	
		114	Природні ресурси	
		115	Інвентарна тара	
		116	Предмети прокату	
		117	Інші необоротні матеріальні активи	
12	Нематеріальні активи	121	Права користування природними ресурсами	Усі види діяльності
		122	Права користування майном	
		123	Права на комерційні позначення	
		124	Права на об'єкти промислової власності	
		125	Авторське право та суміжні з ним права	
		127	Інші нематеріальні активи	
13	Знос (амортизація) необоротних активів	131	Знос основних засобів	Усі види діяльності
		132	Знос інших необоротних матеріальних активів	

		133	Накопичена амортизація нематеріальних активів	
		134	Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	
		135	Знос інвестиційної нерухомості	
14	Довгострокові фінансові інвестиції	141	Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі	Усі види діяльності
		142	Інші інвестиції пов'язаним сторонам	
		143	Інвестиції непов'язаним сторонам	
15	Капітальні інвестиції	151	Капітальне будівництво	Усі види діяльності
		152	Придбання (виготовлення) основних засобів	
		153	Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів	
		154	Придбання (створення) нематеріальних активів	
		155	Придбання (виращування) довгострокових біологічних активів	
16	Довгострокові біологічні активи	161	Довгострокові біологічні активи рослинництва, які оцінені за справедливою вартістю	Сільськогосподарські підприємства, підприємства інших галузей, що здійснюють сільськогосподарську діяльність
		162	Довгострокові біологічні активи рослинництва, які оцінені за первісною вартістю	
		163	Довгострокові біологічні активи тваринництва, які оцінені за справедливою вартістю	
		164	Довгострокові біологічні активи тваринництва, які оцінені за первісною вартістю	
		165	Незрілі довгострокові біологічні активи, які оцінюються за справедливою вартістю	
		166	Незрілі довгострокові біологічні активи, які оцінюються за первісною вартістю	

17	Відстрочені податкові активи		За видами відстрочених податкових активів	Усі види діяльності
18	Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи	181	Заборгованість за майно, що передано у фінансову оренду	Усі види діяльності
		182	Довгострокові векселі одержані	
		183	Інша дебіторська заборгованість	
		184	Інші необоротні активи	
19	Гудвіл		За видами об'єктів інвестування	Усі види діяльності
		191	Гудвіл при придбанні	
		193	Гудвіл при приватизації (корпоратизації)	
Клас 2. Запаси				
Синтетичні рахунки		Субрахунки		Сфера застосування
Код	Назва	Код	Назва	
20	Виробничі запаси	201	Сировина й матеріали	Усі види діяльності
		202	Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби	
		203	Паливо	
		204	Тара й тарні матеріали	
		205	Будівельні матеріали	
		206	Матеріали, передані в переробку	
		207	Запасні частини	
		208	Матеріали сільськогосподарського призначення	
		209	Інші матеріали	
21	Поточні біологічні активи	211	Поточні біологічні активи рослинництва, які оцінені за справедливою вартістю	Сільськогосподарські підприємства, підприємства інших галузей, що здійснюють сільськогосподарську діяльність
		212	Поточні біологічні активи тваринництва, які оцінені за справедливою вартістю	
		213	Поточні біологічні активи тваринництва, які оцінені за первісною вартістю	
22	Малоцінні та швидкозношувані предмети		За видами предметів	Усі види діяльності
23	Виробництво		За видами виробництва	Усі види діяльності

24	Брак у виробництві		За видами продукції	Галузі матеріального виробництва
25	Напівфабрикати		За видами напівфабрикатів	Промисловість
26	Готова продукція		За видами готової продукції	Промисловість, сільське господарство та ін.
27	Продукція сільськогосподарського виробництва		За видами продукції	Сільське господарство, підприємства інших галузей з підсобним сільськогосподарським виробництвом
28	Товари	281	Товари на складі	Усі види діяльності
		282	Товари в торгівлі	
		283	Товари на комісії	
		284	Тара під товарами	
		285	Торгова націнка	
		286	Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу	

Клас 3. Кошти, розрахунки та інші активи

Синтетичні рахунки		Субрахунки		Сфера застосування
Код	Назва	Код	Назва	
30	Готівка	301	Готівка в національній валюті	Усі види діяльності
		302	Готівка в іноземній валюті	
31	Рахунки в банках	311	Поточні рахунки в національній валюті	Усі види діяльності
		312	Поточні рахунки в іноземній валюті	
		313	Інші рахунки в банку в національній валюті	
		314	Інші рахунки в банку в іноземній валюті	
		315	Спеціальні рахунки в національній валюті	
		316	Спеціальні рахунки в іноземній валюті	
33	Інші кошти	331	Грошові документи в національній валюті	Усі види діяльності
		332	Грошові документи в іноземній валюті	
		333	Грошові кошти в дорозі в національній валюті	
		334	Грошові кошти в дорозі в іноземній валюті	
		335	Електронні гроші, номіновані в національній валюті	

34	Короткострокові векселі одержані	341	Короткострокові векселі, одержані в національній валюті	Усі види діяльності
		342	Короткострокові векселі, одержані в іноземній валюті	
35	Поточні фінансові інвестиції	351	Еквіваленти грошових коштів	Усі види діяльності
		352	Інші поточні фінансові інвестиції	
36	Розрахунки з покупцями та замовниками	361	Розрахунки з вітчизняними покупцями	Усі види діяльності
		362	Розрахунки з іноземними покупцями	
		363	Розрахунки з учасниками ПФГ	
		364	Розрахунки за гарантійним забезпеченням	
37	Розрахунки з різними дебіторами	371	Розрахунки за виданими авансами	Усі види діяльності
		372	Розрахунки з підзвітними особами	
		373	Розрахунки за нарахованими доходами	
		374	Розрахунки за претензіями	
		375	Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків	
		376	Розрахунки за позиками членам кредитних спілок	
		377	Розрахунки з іншими дебіторами	
		378	Розрахунки з державними цільовими фондами	
		379	Розрахунки за операціями з деривативами	
38	Резерв сумнівних боргів		За дебіторами	Усі види діяльності
39	Витрати майбутніх періодів		За видами витрат	Усі види діяльності

Клас 4. Власний капітал та забезпечення зобов'язань

Синтетичні рахунки		Субрахунки		Сфера застосування
Код	Назва	Код	Назва	
40	Зареєстрований (пайовий) капітал	401	Статутний капітал	Усі види діяльності
		402	Пайовий капітал	
		403	Інший зареєстрований капітал	
		404	Внески до незареєстрованого статутного капіталу	
41	Капітал у дооцінках	411	Дооцінка (уцінка) основних засобів	Усі види діяльності

		412	Дооцінка (уцінка) нематеріальних активів	
		413	Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	
		414	Інший капітал у дооцінках	
42	Додатковий капітал	421	Емісійний дохід	Усі види діяльності
		422	Інший вкладений капітал	
		423	Накопичені курсові різниці	
		424	Безоплатно одержані необоротні активи	
		425	Інший додатковий капітал	
43	Резервний капітал		За видами капіталу	Усі види діяльності
44	Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)	441	Прибуток нерозподілений	Усі види діяльності
		442	Непокриті збитки	
		443	Прибуток, використаний у звітному періоді	
45	Вилучений капітал	451	Вилучені акції	Усі види діяльності
		452	Вилучені вклади й паї	
		453	Інший вилучений капітал	
46	Неоплачений капітал		За видами капіталу	Усі види діяльності
47	Забезпечення майбутніх витрат і платежів	471	Забезпечення виплат відпусток	Усі види діяльності
		472	Додаткове пенсійне забезпечення	
		473	Забезпечення гарантійних зобов'язань	
		474	Забезпечення інших витрат і платежів	
		475	Забезпечення призового фонду (резерв виплат)	
		476	Резерв на виплату джек-поту, не забезпеченого сплатою участі у лотереї	
		477	Забезпечення матеріального заохочення	
		478	Забезпечення відновлення земельних ділянок	
48	Цільове фінансування і цільові надходження		За об'єктами фінансування	Усі види діяльності
		481	Кошти, вивільнені від оподаткування	
		482	Кошти з бюджету та державних цільових фондів	
		483	Благодійна допомога	
		484	Інші кошти цільового фінансування і цільових надходжень	

49	Страхові резерви	491	Технічні резерви	Страхова діяльність
		492	Резерви із страхування життя	
		493	Частка перестраховиків у технічних резервах	
		494	Частка перестраховиків у резервах із страхування життя	
		495	Результат зміни технічних резервів	
		496	Результат зміни резервів із страхування життя	
Клас 5. Довгострокові зобов'язання				
Синтетичні рахунки		Субрахунки		Сфера застосування
Код	Назва	Код	Назва	
50	Довгострокові позики	501	Довгострокові кредити банків у національній валюті	Усі види діяльності
		502	Довгострокові кредити банків в іноземній валюті	
		503	Відстрочені довгострокові кредити банків у національній валюті	
		504	Відстрочені довгострокові кредити банків в іноземній валюті	
		505	Інші довгострокові позики в національній валюті	
		506	Інші довгострокові позики в іноземній валюті	
51	Довгострокові векселі видані	511	Довгострокові векселі, видані в національній валюті	Усі види діяльності
		512	Довгострокові векселі, видані в іноземній валюті	
52	Довгострокові зобов'язання за облігаціями	521	Зобов'язання за облігаціями	Усі види діяльності
		522	Премія за випущеними облігаціями	
		523	Дисконт за випущеними облігаціями	
53	Довгострокові зобов'язання з оренди	531	Зобов'язання з фінансової оренди	Усі види діяльності
		532	Зобов'язання з оренди цілісних майнових комплексів	
54	Відстрочені податкові зобов'язання		За видами зобов'язань	Усі види діяльності
55	Інші довгострокові зобов'язання		За видами зобов'язань	Усі види діяльності

Клас 6. Поточні зобов'язання				
Синтетичні рахунки		Субрахунки		Сфера застосування
Код	Назва	Код	Назва	
60	Короткострокові позики	601	Короткострокові кредити банків у національній валюті	Усі види діяльності
		602	Короткострокові кредити банків в іноземній валюті	
		603	Відстрочені короткострокові кредити банків у національній валюті	
		604	Відстрочені короткострокові кредити банків в іноземній валюті	
		605	Прострочені позики в національній валюті	
		606	Прострочені позики в іноземній валюті	
61	Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	611	Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями в національній валюті	Усі види діяльності
		612	Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями в іноземній валюті	
62	Короткострокові векселі видані	621	Короткострокові векселі, видані в національній валюті	Усі види діяльності
		622	Короткострокові векселі, видані в іноземній валюті	
63	Розрахунки з постачальниками та підрядниками	631	Розрахунки з вітчизняними постачальниками	Усі види діяльності
		632	Розрахунки з іноземними постачальниками	
		633	Розрахунки з учасниками ПФГ	
64	Розрахунки за податками й платежами	641	Розрахунки за податками	Усі види діяльності
		642	Розрахунки за обов'язковими платежами	
		643	Податкові зобов'язання	
		644	Податковий кредит	
65	Розрахунки за страхуванням	651	За розрахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування	Усі види діяльності
		652	За соціальним страхуванням	
		654	За індивідуальним страхуванням	
		655	За страхуванням майна	

66	Розрахунки за виплатами працівникам	661	Розрахунки за заробітною платою	Усі види діяльності
		662	Розрахунки з депонентами	
		663	Розрахунки за іншими виплатами	
67	Розрахунки з учасниками	671	Розрахунки за нарахованими дивідендами	Усі види діяльності
		672	Розрахунки за іншими виплатами	
68	Розрахунки за іншими операціями	680	Розрахунки, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття, утримуваними для продажу	Усі види діяльності
		681	Розрахунки за авансами одержаними	
		682	Внутрішні розрахунки	
		683	Внутрішньогосподарські розрахунки	
		684	Розрахунки за нарахованими відсотками	
		685	Розрахунки з іншими кредиторами	
69	Доходи майбутніх періодів		За видами доходів	Усі види діяльності

Клас 7. Доходи і результати діяльності

Синтетичні рахунки		Субрахунки		Сфера застосування
Код	Назва	Код	Назва	
70	Доходи від реалізації	701	Дохід від реалізації готової продукції	Усі види діяльності
		702	Дохід від реалізації товарів	
		703	Дохід від реалізації робіт і послуг	
		704	Вирахування з доходу	
		705	Перестраховування	
71	Інший операційний дохід	710	Дохід від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю	Усі види діяльності
		711	Дохід від купівлі-продажу іноземної валюти	
		712	Дохід від реалізації інших оборотних активів	
		713	Дохід від операційної оренди активів	
		714	Дохід від операційної курсової різниці	
		715	Одержані штрафи, пені, неустойки	

		716	Відшкодування раніше списаних активів	
		717	Дохід від списання кредиторської заборгованості	
		718	Дохід від безоплатно одержаних оборотних активів	
		719	Інші доходи від операційної діяльності	
72	Дохід від участі в капіталі	721	Дохід від інвестицій в асоційовані підприємства	Усі види діяльності
		722	Дохід від спільної діяльності	
		723	Дохід від інвестицій в дочірні підприємства	
73	Інші фінансові доходи	731	Дивіденди одержані	Усі види діяльності
		732	Відсотки одержані	
		733	Інші доходи від фінансових операцій	
74	Інші доходи	740	Дохід від зміни вартості фінансових інструментів	Усі види діяльності, крім торгівлі цінними паперами
		741	Дохід від реалізації фінансових інвестицій	Усі види діяльності
		742	Дохід від відновлення корисності активів	
		744	Дохід від неопераційної курсової різниці	
		745	Дохід від безоплатно одержаних активів	
		746	Інші доходи	
76	Страхові платежі		За видами страхування	Страхова діяльність
79	Фінансові результати	791	Результат операційної діяльності	Усі види діяльності
		792	Результат фінансових операцій	
		793	Результат іншої діяльності	
Клас 8. Витрати за елементами				
Синтетичні рахунки		Субрахунки		Сфера застосування
Код	Назва	Код	Назва	
80	Матеріальні витрати	801	Витрати сировини й матеріалів	Усі види діяльності
		802	Витрати купівельних напівфабрикатів та комплектуючих виробів	
		803	Витрати палива й енергії	
		804	Витрати тари й тарних матеріалів	

		805	Витрати будівельних матеріалів	
		806	Витрати запасних частин	
		807	Витрати матеріалів сільськогосподарського призначення	
		808	Витрати товарів	
		809	Інші матеріальні витрати	
81	Витрати на оплату праці	811	Виплати за окладами й тарифами	Усі види діяльності
		812	Премії та заохочення	
		813	Компенсаційні виплати	
		814	Оплата відпусток	
		815	Оплата іншого невідпрацьованого часу	
		816	Інші витрати на оплату праці	
82	Відрахування на соціальні заходи	821	Відрахування на загальнообов'язкове державне соціальне страхування	Усі види діяльності
		824	Відрахування на індивідуальне страхування	
83	Амортизація	831	Амортизація основних засобів	Усі види діяльності
		832	Амортизація інших необоротних матеріальних активів	
		833	Амортизація нематеріальних активів	
84	Інші операційні витрати		За видами витрат	Усі види діяльності
85	Інші затрати		За видами затрат	Усі види діяльності
Клас 9. Витрати діяльності				
Синтетичні рахунки		Субрахунки		Сфера застосування
Код	Назва	Код	Назва	
90	Собівартість реалізації	901	Собівартість реалізованої готової продукції	Усі види діяльності
		902	Собівартість реалізованих товарів	
		903	Собівартість реалізованих робіт і послуг	
		904	Страхові виплати	
91	Загальновиробничі витрати		За видами витрат	Усі види діяльності
92	Адміністративні витрати		За видами витрат	Усі види діяльності
93	Витрати на збут		За видами витрат	Усі види діяльності

94	Інші витрати операційної діяльності	940	Витрати від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю	Усі види діяльності
		941	Витрати на дослідження і розробки	
		942	Витрати на купівлю-продаж іноземної валюти	
		943	Собівартість реалізованих виробничих запасів	
		944	Сумнівні та безнадійні борги	
		945	Втрати від операційної курсової різниці	
		946	Втрати від знецінення запасів	
		947	Нестачі і втрати від псування цінностей	
		948	Визнані штрафи, пені, неустойки	
		949	Інші витрати операційної діяльності	
95	Фінансові витрати	951	Відсотки за кредит	Усі види діяльності
		952	Інші фінансові витрати	
96	Втрати від участі в капіталі	961	Втрати від інвестицій в асоційовані підприємства	Усі види діяльності
		962	Втрати від спільної діяльності	
		963	Втрати від інвестицій в дочірні підприємства	
97	Інші витрати	970	Витрати від зміни вартості фінансових інструментів	Усі види діяльності, крім торгівлі цінними паперами
		971	Собівартість реалізованих фінансових інвестицій	Усі види діяльності
		972	Втрати від зменшення корисності активів	
		974	Втрати від неопераційних курсових різниць	
		975	Уцінка необоротних активів і фінансових інвестицій	
		976	Списання необоротних активів	
		977	Інші витрати діяльності	
98	Податок на прибуток		За видами витрат	Усі види діяльності

Клас 0. Позабалансові рахунки				
Код	Назва	Код	Назва	Сфера застосування
01	Орендовані необоротні активи		За видами активів	Усі види діяльності
02	Активи на відповідальному зберіганні	021	Устаткування, прийняте для монтажу	Усі види діяльності
		022	Матеріали, прийняті для переробки	
		023	Матеріальні цінності на відповідальному зберіганні	
		024	Товари, прийняті на комісію	
		025	Матеріальні цінності довірителя	
03	Контрактні зобов'язання		За видами зобов'язань	Усі види діяльності
04	Непередбачені активи й зобов'язання	041	Непередбачені активи	Усі види діяльності
		042	Непередбачені зобов'язання	
05	Гарантії та забезпечення надані		За видами гарантій та забезпечень наданих	Усі види діяльності
06	Гарантії та забезпечення отримані		За видами гарантій та забезпечень отриманих	Усі види діяльності
07	Списані активи	071	Списана дебіторська заборгованість	Усі види діяльності
		072	Невідшкодовані нестачі і втрати від псування цінностей	
08	Бланки суворого обліку		За видами бланків	Усі види діяльності
09	Амортизаційні відрахування			Усі види діяльності

Електронне навчальне видання комбінованого використання
Можна використовувати в локальному та мережному режимі

Євтушенко Олена Віталіївна

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Методичні рекомендації до вивчення дисципліни
для студентів спеціальності 242 «Туризм і рекреація»
за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

В авторській редакції

Підписано до розміщення 27.09.2024. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 6,68. Обсяг 2,239 Мб. Зам. № 266/24.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.2009
Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна